TRST, petek
14. oktobra 1955
Leto XI. - Št. 243 (3172)

PRIMORSKI DNEVNIK

Cena 20 lir
Poštnina plačana v gotovini
Tel. 94-638, 93-808, 37-338

UREDNIŠTVO: UL. MONTECCHI št. 6, II. nad. — TELEFON 93-808 IN 94-638 — Poštni predal 559 — UPRAVA: UL. SV. FRANCISKA št. 20 — Tel. št. 37-338 — Podruž. GORICA: Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 33-82 — OGLASI: od 8.-12.30 in od 15.-18. - Telefon 37-338 — CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir - Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 30 din. MALI OGLASI po 20 lir beseda. — NAROČNINA: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. — FLRJ: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — ZA FLRJ: Agencija demokratičnega inozemskega tiska, Državna založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 60 - KB - 1 - Z - 375 - Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Trst

Po dolgi in živahni debati o Alžiru
še vedno negotova zaupnica Faurovi vladi

Faure je odločno branil svojo politiko „integracije", medtem ko so mnogi govorniki poudarjali nesposobnost vlade, da bi izvajala v Alžiru kakršen koli program

PARIZ, 13. — Francoska skupščina je danes začela zadnjo in odločilno debato o politiki vlade v Alžiru.

Na popoldanski seji je govoril predsednik vlade Faure. Za prej pa so govorili drugi poslanci. Neodvisni poslanec Marcel Ribeyre in oranski radikalno socialistični poslanec Maurice Rabier sta zahtevala od vlade, naj točno opredeli svojo politiko integracije. Ko je oranski radikalno socialistični poslanec Sid Cara zatrjeval, da vsi muslimanski predstavniki oranskega departmaja odobravajo politiko »popolne združitve Alžira s Francijo», sta dva navzoča muslimanska poslanca temu odločno ugovarjala.

Bivši minister Pierre Cot je poudaril, da alžirsko ljudstvo noče integracije. «Sicer pa nismo samo mi tisti, ki moramo odločati o položaju Alžira», je poudaril Cot. «Ali ste vprašali alžirsko ljudstvo, kaj misli?» Faure je odgovoril: «Francija ni gospodujoča država v Alžiru. Obstaja francoska država, ki vsebuje Alžir. Primerjanje z marokško politiko ni veljavno.» Med burnim odobravanjem levice pa je kot takoj odgovoril «Tedaj predlagam resolucijo, v kateri naj se poudari, da imajo Alžirci točno iste politične, gospodarske in socialne pravice kakor metropolitanski Francozi», ter je na koncu poudarjal potrebo pogajanj in sprave. «Pogajanj s Francozi iz Alžira ne bo, toda tudi s tistimi, ki so nam danes nasprotni.» Kar se tiče politike sprave, je Cot zahteval zagotovilo, da je Francija odločena izvajati velikodušno politiko pridružitve, kar bo privedlo do federalizma narodov Francoske unije, kar zagovarjajo progresisti».

Ob 17.30 je začel govoriti Faure, ki je izjavil, da je vprašanje Alžira za Francijo najresnejše in najtežje. Govoril je o raznih zavlačevanjih, ki so privedla do sedanjega položaja, in je dejal, da bi ukrepi, o katerih se sedaj razpravlja, «pred nekaj leti zadovoljili tiste, za katere so danes neprimerni in preživeli». Zatrjeval je, da juridično ni nobene alžirske države, češ da je Francija že leta 1865 prenehala ravnati z Alžirom kot z zavojevano deželo ali pa kot s kolonijo, ter da sta muslimansko ljudstvo v Alžiru in francosko ljudstvo tesno povezana drugo z drugim.

Potem ko je ovrgel dve skrajni rešitvi — separatizem in asimilacijo — je Faure analiziral sedanji položaj. «Huda napaka bi bila, je dejal, odložiti sleherno rešitev alžirskega vprašanja, sleherno reformo v pričakovanju vzpostavtve reda». Kar se tiče vzpostavitve reda, je Faure dejal, da bo vlada dala na razpolago «vsa potrebna sredstva» vojaškim silam v Alžiru. Povedal je nato, da se je po zadnjih vpoklicih pod orožje zvišalo število efektivnih vojaških sil v Severni Afriki od 214 na 320 tisoč od katerih je večina v Alžiru. V zvezi z vojaškimi in policijskimi akcijami proti Alžircem je Faure izjavil, da vlada «ne bo dopustila niti kolektivnega zatiranja in tudi ne sistema talcev». Analiziral je zatem vzroke nezadovoljstva med alžirskim prebivalstvom in dejal, da je nezadovoljstvo nastalo «zaradi odrekanja pravice do obdelovanja zemlje, pravice do dela in pravice do dostojnega življenja»

V zvezi z vladnim načrtom o tako imenovani integraciji je Faure izjavil, da mora ta integracija imeti predvsem gospodarsko plat, ker se mora izboljšati življenjska raven prebivalstva in se morajo odpraviti nenormalnosti mezdnih in socialnih režimov za 300.000 Alžircev, ki delajo v metropoli. Govoril je nato o spodbudi za industrializacijo v Alžiru, o pospešeni reformi alžirskega poljedelstva, o olajšavah za dostop muslimanov v javne službe, o ustanovitvi komisariata za delovno silo in za alžirsko mladino.

Politična integracija, je dodal Faure, pomeni pripadnost Alžira k republiki, toda nalaga tudi ohranitev in razvoj specifičnih ustanov, kakor je n.pr. alžirska skupščina, ki se bodo morale ustanoviti na podlagi svobodnega sporazuma z Alžirci in na podlagi volitev brez slehernega pritiska».

«Vlada zahteva od skupščine, naj se izreče:: 1. o koncepciji splošne politike, 2. o skupnosti gospodarskih in socialnih kratkoročnih ukrepih, ki jih vsebuje tako imenovani načrt Soustelle. 3. o srednjeročnem gospodarskem in upravnem načrtu, 4. o načelu nekaterih političnih ukrepov, ki naj zajamčijo iskrenost in svobodo volitev v Alžiru».

Zadnja seja se je začela ob 22. uri. Skupščina se je morala izreči o štirih resolucijah posameznih skupin.

Skupina socialnih republikancev (golisti) zahteva «ukrepe, ki naj težijo po gospodarski in socialni integraciji Alžira».

Radikalno socialistična skupina poziva vlado, naj nadaljuje politiko, ki jo je opredelila med debato.

Predložitelji posameznih resolucij so drug za drugim obrazložili stališče svojih skupin. Predložitelj radikalno socialistične resolucije poslanec Gaborit je izjavil, da odobrava načrte vlade.

Republikansko socialni poslanec Chaban-Delmas je izjavil, da odobrava reforme, ki jih napoveduje vlada, dodal pa je, da bo ta politika mogoča, «samo če bo Francija našla svoj polet in če se bodo nacionalne stranke sporazumele o skupnem programu». Zaradi tega ne more glasovati za zaupnico vladi.

Socialistični poslanec Depreux je podprl resolucijo svoje skupine, ki odreka zaupnico vladi. Vprašal se je, ali se bo debata zaključila s krizo ali pa s tem, da bo vlada ostala. «Naši kolegi se morajo vprašati, kako se bo končala ta kriza. Bila bi povsem nepotrebna, če bi pripeljala na oblast vlado, ki bi nadaljevala isto politiko v Alžiru. Bila pa bi blagodejna, če bi privedla do drugačnih metod.»

Ob 23.30 je bila seja prekinjena in nekaj po polnoči je skupščina glasovala, ali naj radikalno socialistična resolucija, katero je podprla tudi vlada, ima prednost. S 305 glasovi je skupščina odrekla prednost tej resoluciji, za prednost pa je glasovalo 274 poslancev.

Še prej je kmečka skupina predložila peto resolucijo, ki pravi, da «vladi primanjkuje avtoriteta, da bi nadaljevala svojo akcijo v Alžiru».

Faure je izjavil, da vlada sprejema radikalno socialistično resolucijo, ki edina priznava zaupnico vladi. Kakor rečeno, pa je skupščina odrekla prednost tej resoluciji. Prav tako je skupščina odrekla prednost vsem ostalim resolucijam, kakor sledi: golistična je bila zavrnjena z dvoganjem rok, socialistična s 378 glasovi proti 226, komunistična s 517 glasovi proti 100 in kmečka z dviganjem rok.

Ob 1. uri po polnoči sta alžirska neodvisna poslanca Chevalier in Blachette predložila šesto resolucijo, ki predstavlja poizkus kompromisa. Resolucija obrazložuje podrobnosti politike, ki naj v celoti uveljavi statut iz leta 1947 na raznih področjih, t.j. gospodarskem, socialnem, finančnem, upravnem, in ne omenja zaupnice vladi. Zlasti zahteva resolucija, naj se zastavijo znatni napori za izboljšanje pogojev na nerazvitih ozemljih; predlaga, «naj se ne ovira nastajanje in možnost izražanja lojalne konstruktivne opozicije, ki naj omogoči uresničenje političnega ravnotežja v skladu s francoskimi političnimi tradicijami».

Po kratki prekinitvi se je seja nadaljevala ob 2,50. Socialisti so sporočili, da bodo glasovali proti šesti resoluciji, ki jo podpira tudi vlada.

Skupščina je zavrnila tudi šesto resolucijo s 319 glasovi proti 255.

Ponovna združitev japonskih socialistov

Združena socialistična stranka bo po važnosti druga stranka v japonskem parlamentu - Voditelji levice so se deloma odrekli svojemu programu

TOKIO, 13. — Japonska socialistična stranka se je popolno združila. Do razcepitve je prišlo leta 1951 zaradi spora o različnih vprašanjih, zlasti o načrtu za japonsko-ameriško zavezništvo.

Novi skupni program, v katerem prevladujejo težnje desnice, zavrača sleherno sodelovanje s komunisti in sleherno vračanje razredne borbe ter se obrača na malomeščanski in kmečki sloj. Voditelji levega krila, ki računajo na številčno večino v združeni stranki in uživajo podporo japonske delavske zveze, so se odpovedali načrtu o razorožitvi in nevtralizaciji Japonske in se zavzemajo za idejo vzhodne in Lokarna, ki naj združi člane dveh nasprotnih zavezništev: kitajsko-sovjetsko in japonsko-ameriško zavezništvo.

Združena socialistična stranka bo imela v spodnji zbornici 155 poslancev od skupnih 467, v zgornji zbornici pa 69 od skupnih 250 in bo s tem v obeh zbornicah po važnosti druga stranka.

Proti vsakemu monopolu nad atomsko energijo

NEW YORK, 13. — Na seji politične komisije glavne skupščine Združenih narodov, ki obravnava vprašanje miroljubne uporabe atomske energije, je govoril včeraj ponoči indijski znanstvenik dr. Homi Bhabha, ki je bil predsednik konference ženevske atomske konference.

Bhabha je poudaril, da nadaljevanje civilizacija ne more v nedogled uporabljati samo klasična goriva. Uran in torij bosta v prihodnje lahko zadovoljila stalno rastoče svetovne potrebe po energiji. Poudaril je, da predstavlja kilogram oplemenitenega urana ekvivalent 1000-3000 ton premoga, in dejal, da nobena država ali skupina držav ne bo smela imeti monopola nad nuklearnim gorivom in tudi ne bo smela vsiljevati svojih pogojev drugim, kot se na primer dogaja s petrolejem.

Indijski znanstvenik je izrazil mnenje, da se bo proizvodnja električne energije z uporabo nuklearne energije tako resnično razvila samo v svetu, v katerem se bodo velesile sporazumele o ohranitvi miru. Ceprav so se nuklearna raziskovanja začela in tudi nadaljevala v največji tajnosti, je dejal Bhabha, so vzporedna raziskovanja v razvitih deželah pripeljala do enakih rezultatov. To dokazuje, da je utvara misliti, da lahko varnost zagotovi ohranjevanje nekaterih izsledkov v tajnosti, ali da bo ena država ali skupina držav mogla imeti monopol v proizvodnji reaktorjev in atomskega orožja.

Avstralski delegat sir Percy Spender pa je izrazil mnenje, da v bližnji prihodnosti «ni treba pričakovati čudežev», kar se tiče industrijske uporabe atomske energije. Po njegovem mnenju bo morda potrebnih deset let, preden bo mogoče pridobivati ceneno atomsko energijo. V tem času pa bi po njegovem mnenju mogla biti ugodnejša sončna energija.

Predsednik ameriške parlamentarne komisije za atomsko energijo Clinton Anderson pa je izrazil mnenje, da bo ameriška proizvodnja atomskega orožja «za nedoločeno prihodnjo dobo» ostala še vedno precejšnja. Anderson, ki je govoril v Las Vegasu, je dodal, da ZDA še vedno proučujejo nove načine vojaške uporabe atomske energije in se ukvarjajo z načrti in konstrukcijo novih vrst atomskega orožja.

Še en proces proti furlanskim partizanom

VIDEM, 13. — V Vidmu je napovedan nov proces proti partizanom. Na jesenskem zasedanju porotnega sodišča v Vidmu bo prišel na vrsto tudi proces proti partizanom Arditu Fornaziru, Leonardu Maniasu, Aldu Zuccatu, Stanislavu Badaliču in Brunu Fagottu. Ta partizanska skupina je po obtožnici 30. aprila 1945 popoldne vdrla v zapore v Pordenonu in odpeljala 15 oseb, od katerih je bilo 11 ubitih pred zapori.

Ovadbo je vložila Evelina Canzian, vdova enega izmed ubitih, ki so vsi pripadali enotam republike iz Salò in oddelkom «Brigate Nere». Znano je, da je prebivalstvo vsega pordenonskega okoliša zahtevalo strogo kazen za tiste, ki so bili odgovorni neštetih nacifašističnih grozodejstev na tem področju.

Tudi ANPI iz Vidma obsoja proces proti BBO

Borba proti nacifašistični tiraniji je bila ena sama in nedeljiva

VIDEM, 13. — Pokrajinski odbor ANPI («Združenje italijanskih partizanov») v Vidmu je na svoji sinočnji seji proučil vprašanje pripravljanja procesa proti članom Briško-beneškega odreda in izdal naslednjo izjavo:

«Pokrajinski odbor ANPI iz Vidma je po časopisnih poročilih ugotovil, da sodne oblasti pripravljajo kazenski postopek proti 57 partizanom enote «Briško-beneški odred», ki se je borila pod poveljstvom jugoslovanskega IX. korpusa, in to zaradi dejanj, izvršenih med partizansko vojno. Odbor ugotavlja, da to nikakor ne prispeva k mednarodni pomiritvi in k obnovitvi ozračja miru in sodelovanja med narodi, zlasti med italijanskim in jugoslovanskim ljudstvom. Prav tako ne koristi tem ciljem podpihovanje in zaostritev trenj z velikimi sodnimi procesi zaradi dejanj in dogodkov partizanske vojne, pri čemer se ne upoštevajo potrebe obseg in predvsem ostrina skrajno ostre borbe ki ni poznala meja, proti krvoločnemu sovražniku. Ta borba se je vključila v veliko osvobodilno gibanje narodov proti nacifašističnemu barbarstvu ter za neodvisnost in ozemeljsko nedotakljivost lastne domovine in za spoštovanje vseh ostalih narodov.

Odbor opozarja, da dejstvo, da se je kdo boril pod poveljstvom jugoslovanskih partizanskih enot in pod tem poveljstvom iz vršil vojna dejanja proti nacifašizmu, gotovo ne more pomeniti razloga za sodne obtožbe, če se noče narediti procesa proti samemu odporniškemu gibanju, in da to tudi ne more spremeniti narave vojnih dejanj in jih po absurdu degradirati na raven navadnih zločinov, kajti narodnoosvobodilna borba zatiranih narodov proti nacifašistični tiraniji, povsod in kjerkoli, je bila ena sama in nedeljiva.

Odbor opozarja nadalje, da so se mnogi italijanski partizani junaško borili v vrstah herojskih jugoslovanskih partizanskih enot in da člen 16 mirovne pogodbe prepoveduje preganjanje in vsakršno nadlegovanje italijanskih državljanov, tudi pripadnikov oboroženih sil, ki so izrazili simpatijo ali delovali v korist stvari zavezniških in pridruženih narodov .

Odbor poudarja končno, da podpihovalna akcija določenega tiska v zvezi s procesom proti tako imenovani «Beneški četi» spominja na protipartizanske kampanje ob tolikih in tolikih procesih, ki so bili v zadnjih letih naperjeni proti italijanskemu odporniškemu gibanju».

Akcija Jeana Monneta za Združene države Evrope

PARIZ, 13. — Jean Monnet, bivši predsednik visoke oblasti evropske skupnosti premoga in jekla, je dal pobudo za ustanovitev akcijskega odbora za Združene države Evrope. V ta namen je Monnet poslal raznim osebnostim pismo, v katerem jih vabi, naj se pridružijo pripravljalnemu odboru. Danes je Monnet objavil besedilo tega pisma in prvi seznam osebnosti, ki so sprejele njegovo pobudo. Večina teh osebnosti predstavlja politične ali sindikalne organizacije, ki so jih določile v ta namen.

Kot pravi Monnet v svojem pismu, bo glavna naloga odbora, da zagotovi enotnost akcije včlanjenih organizacij, da se s skupnimi pobudami uresničijo Združene države Evrope. Pri tem se bo odbor naslanjal na resolucijo, ki je bila sprejeta 2. junija na konferenci v Messini.

Messinska resolucija zahteva predvsem proučevanje naslednjih vprašanj: razširitev osnov gospodarskega razvoja udeleženih držav, zlasti z uporabo atomske energije, postopno uresničevanje skupnega evropskega tržišča in vskladitev socialnih politik v posameznih državah.

V ta namen ni dovolj samo sodelovanje z vladami, pravi Monnetovo pismo, temveč bi morale države del svoje oblasti prepustiti evropskim zveznim ustanovam. Potrebno bi bilo tudi zagotoviti čim tesnejšo pridružitev Velike Britanije. Kot prvi zametek Združenih držav Evrope pa naj bi služila evropska skupnost premoga in jekla, ki bi za začetek morala dobiti pooblastila, da razvije svoio akcijo na socialnem področju.

Prvi sestanek pripravljalnega odbora bo v novembru

Predlog Villabruna-Macrelli
povzroča nove težave vladni koaliciji

Danes «pomiritvena» seja vlade po sporu med Gonello in Gavo
V senatu razpravljajo o olajšavah za investicije tujega kapitala

(Od našega dopisnika)

RIM, 13. — Diskusija o vojaških sodiščih se je v poslanski zbornici sicer včeraj zaenkrat končala, vse dokler pravosodna komisija ne bo proučila vladnih predlogov. Vendar to vprašanje še ni izginilo z dnevnega reda. Nasprotno, ponovno ga je poživila vest o zakonski pobudi poslancev Villabrune (PLI) in Macrellija (PRI), po kateri pripadajo k oboroženim silam, kar se tiče zakonske pristojnosti, samo vojaki v aktivni službi.

V zvezi s tem zakonskim predlogom, v katerem sta se združili liberalna levica in republikanska stranka, je imel danes politični tajnik PLI Malagodi razgovor s pravosodnim ministrom Morom. Malagodi je v razgovoru izrazil Moru bojazen, da bi ta zakonski predlog, ki izhaja od dveh predstavnikov sredinske koalicije, utegnil povzročiti razcep v sami koaliciji in da bi utegnil pritegniti glasove onih, ki so le iz strankarske discipline pristali na Morove spreminjevalne predloge. Zdi se, da sta se Malagodi in Moro dogovarjala o načinu, kako bi preprečili diskusijo o predlogu Villabruna-Macrelli pred parlamentom. Verjetno bodo to poskušali doseči s tezo, da gre za tolmačenje ustave, kar zahteva posebno proceduro. Tako o predlogu ne bi mogli glasovati že na jutrišnji seji, kot hočeta oba predlagatelja, in pred tem bi bil izglasovam zakon o vojaških sodiščih z vladno tezo.

Vse bo odvisno od stališča predsednika poslanske zbornice Leona, ki bo moral odločiti, ali je Villabrunov in Macrellijev predlog s proceduralnega stališča zmožen takojšnje predložitve. Na jutrišnji seji poslanske zbornice se bo zaenkrat tudi formalno zaključila diskusija o pristojnosti vojaških sodišč. Govorila bosta oba poročevalca, Berlinguer za manjšino in Riccio za večino, nato pa bo pravosodni minister Moro odgovoril na izvajanja diskutantov. Takoj nato bodo poslanci Capalozza, Luzzatto in Villabruna obrazložili svoje spreminjevalne predloge.

Za jutri je napovedana vladna seja, ki jo odlagajo že nekaj dni. V skladu s splošno prakso vidijo v tem znak, da so se nesoglasja v vladi pomirila in da gre torej za «pomirjevalno sejo», na kateri bo prišlo do sprave med nasprotnimi stališči glede poviškov plač železničarjem in poštarjem; kot je znano, sta se glede tega predvsem udarila Gava in Gonella. Gonella je imel danes še nekaj razgovorov o tem vprašanju; med drugim se je sestal s predstavnikom sindikalne organizacije CISL Capugijem in s predstavniki železničarskega sindikata. Za spravo pa si je največ prizadeval Segni, ki mu je tokrat aktivno pomagal tudi Fanfani.

Senat je danes začel razpravljati o zakonskem predlogu, ki predvideva številne olajšave za investicije tujega kapitala v Italiji. Te olajšave se tičejo predvsem izvoza dobičkov. Opozicija ugovarja zakonskemu predlogu predvsem zato, ker obstaja nevarnost, da bi se z njegovimi olajšavami okoristil tudi domači kapital za nedopusten izvoz kapitalnih sredstev.

A. P.

Brentanove izjave o ženevski konferenci in bonnskem stališču

BONN, 13 — Zunanji minister von Brentano je imel danes prvo tiskovno konferenco po svojem povratku iz ZDA.

Ena izmed najvažnejših izjav zahodnonemškega zunanjega ministra je ta, da je «za zvezno vlado danes kot poprej nesprejemljivo, da bi bila v Ženevi bonnska vlada postavljena na isto raven kot pankowska vlada».

Brentano je zatrdil, da je prepričan, da se bo «popolno posvetovanje» z zahodnonemško vlado, do katerega je prišlo po zaslugi njegovih nedavnih razgovorov v ZDA, nadaljevalo tudi med ženevsko konferenco, in nato dejal, da se «zaradi prizadevanja zvezne vlade ženevska konferenca začenja z nedvoumno pobudo Zahoda, se pravi, s konkretnimi predlogi Sovjetski zvezi tako za nemško združitev kot za istočasni načrt kolektivne varnosti».

«Ne bo odveč ponoviti, je dodal minister, da se tako trije zahodni zunanji ministri kot jaz popolnoma strinjamo, da je rešitev vprašanja nemške razorožitve neločljiva od rešitve vprašanja varnosti in brez te neločljivosti ni mogoča rešitev obeh vprašanj.»

«Nihče ni bolj kot mi zainteresiran na pomiritvi,» je takoj nato dodal von Brentano. «Pojasniti pa moramo in obenem opozoriti, da se ne gre po pravi poti, če se ne reši vprašanje nemške združitve. To pomeni, da se ne sme iskati pomiritev z nečim, kar bi bilo podobno tragičnim izkušnjam iz Muenchena iz leta 1939.»

O nedavnem sporazumu med ZSSR in vlado Vzhodne Nemčije je von Brentano dejal, da integritete Berlina ni mogoče načeti. Nato je Brentano zagotovil, da Adenauerjevi stiki v Moskvi s sovjetskimi državniki niso pri zavezniških vladah povzročili nobenega vznemirjenja in da morebitna obnovitev diplomatskih odnosov med Bonnom in Moskvo ne bo v nobenem smislu vplivala na zahodnonemško politiko, ki bo ostala nespremenjena, ker to je življenjski interes Nemčije. Na vprašanje nekega novinarja je minister nato izjavil, da ničesar ne vedo o tem, da bi načrt varnostnega sistema, ki bo predložen v Ženevi, govoril o meji na Odri in Niži. Dodal je, da se je nemška vlada «slovesno odpovedala uporabi sile tako za rešitev vprašanja združitve kot za rešitev vprašanja revizije te meje», da pa «zvezna vlada nikoli ni priznala te meje».

Brentano je zaključil z izjavo, da optimizem zahodnih velesil v zvezi z bližnjo ženevsko konferenco ni nič večji od bonnskega, da pa «vsi pričakujejo konkreten predlog tudi od Sovjetske zveze».

Prihodnji teden se bodo v Parizu začeli razgovori o vzpostavitvi diplomatskih odnosov med bonnsko zvezno republiko in Sovjetsko zvezo. Pogajala se bosta nemški veleposlanik von Maltzan in sovjetski veleposlanik Vinogradov. V zvezi s tem zavračajo v zahodnonemških uradnih krogih možnost, da bi bil sedanji sovjetski veleposlanik pri vzhodnonemški vladi obenem akreditiran kot veleposlanik pri bonnski vladi, kajti to bi pomenilo isto kot posredno bonnsko priznanje vzhodnonemške vlade.

Kot možnega prvega zahodnonemškega veleposlanika v Moskvi imenujejo sedanjega veleposlanika v Tokiu Hansa Krolla, ki je bil več let veleposlanik v Beogradu. Kot sovjetskega veleposlanika v Bonnu pa najpogosteje imenujejo sedanjega namestnika sovjetskega zunanjega ministra Semjonova, bivšega sovjetskega visokega komisarja v Berlinu.

Uradno poročilo o Adenauerjevi bolezni pravi, da se kanclerjevo stanje boljša in da se je temperatura ponovno znižala.

Na obmejno postajo Herleshausen je prispela danes spet precejšnja skupina bivših nemških ujetnikov, ki so bili izpuščeni iz ZSSR. Po izjavi obmejnih oblasti šteje skupina «dokaj več» kot 600 oseb, kolikor so jih pričakovali za danes.

Kulturni stiki med FLRJ in Bolgarijo

SOFIJA, 13 — Dvodnevni razgovori med zastopnikoma jugoslovanske koncertne agencije in odbora za kulturne in prijateljske stike Bolgarije z inozemstvom so se končala s sporazumom o medsebojnih gostovanjih umetnikov. Po tem sporazumu bodo že v tej koncertni sezoni gostovali v Jugoslaviji razni bolgarski umetniki, med njimi državni ansambel narodnih pesmi in plesov, v Bolgariji pa bodo nastopili jugoslovanski pianisti in dirigenti, gostoval pa bo tudi folklorni ansambel «Tanec» iz Skoplja.

Sovjetski parlamentarci v Splitu

BEOGRAD, 13 — Sovjetska parlamentarna delegacija je danes na poti po Jugoslaviji prispela iz Dubrovnika v Kotor, od koder je odpotovala z avtomobilom na Cetinje in v letovišče Miločer, kjer je predsednik narodne skupščine Crne gore Blažo Jovanović priredil kosilo. Zvečer se je sovjetska parlamentarna delegacija vrnila z ladjo v Kotor, od koder bo odpotovala v Split.

Belgijski katoličani zopet povzročajo nerede

LOUVEN, 13 — Župan mesta Louven je prepovedal zbiranje v skupinah več kot pet oseb v središču mesta zaradi spopadov, ki so bili danes med policijskimi agenti in skupinami katoliških študentov, ki so protestirali zaradi znižanja podpore katoliškim šolam.

Kubičkova zmaga skoraj gotova

RIO DE JANEIRO, 13. — Zadnji podatki o brazilskih predsedniških volitvah so sledeči: Kubiček 2.787.278 glasov, Tavora 2.389.010. Za podpredsedniško mesto: Goulart 3 milijone 208.909, Campos 2 milijona 998.171.

Kubiček, ki bo skoraj gotovo postal predsednik Brazilije in ki je kandidat socialdemokratske, laburistične in republikanske stranke in ki ga podpirajo tudi komunisti, bo lahko razpolagal z znatno večino v obeh zbornicah parlamenta.

Nekateri predstavniki socialne progresistične stranke (konservativne) so dali razumeti, da so njihovi predstavniki v parlamentu pripravljeni na sporazum s poslanci, ki so naklonjeni Kubičku.

BEOGRAD, 13 — V Beogradu se bodo 25. oktobra pričela pogajanja med Jugoslavijo in Bolgarijo za ureditev poštno-telefonskega prometa. Na pogajanjih bodo razpravljali tudi o vprašanjih za sklenitev ožje poštno-telegrafske konvencije, ki bo zajela tudi brzojavno in telefonsko službo.

Atenska drama v Zagrebu

BEOGRAD, 13 — Komisija za kulturne zveze z inozemstvom je priredila nocoj v Beogradu sprejem na čast članom grškega dramskega gledališča, ki je na gostovanju v Jugoslaviji. Sprejema so se med drugim udeležili tudi podpredsednik zveznega izvršnega sveta Rodoljub Colaković, rektor beograjske univerze Djuričič ter številni drugi javni in kulturni delavci in zastopniki diplomatskega zbora. Nocoj so grški umetniki prikazali Euripidovo «Hekubo». Atensko dramsko gledališče bo iz Beograda odpotovalo na gostovanje v Zagreb.

ATENE, 13. — Kralj Pavel je danes odpotoval iz Aten v Avstrijo, kjer bo preživel svoje letne počitnice.

Včeraj sestanek Townsend-Margaret

LONDON, 13. — Kakor je znano, se britanska javnost že dolgo časa ukvarja z ugibanji, kako bo z morebitno poroko kraljičine sestre Margaret s polkovnikom Townsendom Danes pa se je Townsend nepričakovano sestal s kraljico Elizabeto in njeno sestro Margaret v palači Clarence House v Londonu.

ZDA bodo sprožile v Ženevi
vprašanje dobav orožja Srednjemu vzhodu?

Tel Aviv zanikuje ameriške trditve, da so vzhodnoevropske države ponudile orožje Izraelu - SZ ponudila tudi Libanonu gospodarsko in tehnično pomoč

JERUZALEM, 13. — Neki funkcionar zunanjega ministrstva je nocoj izjavil, da izraelska vlada nima nobenega namena kupiti orožje v državah sovjetskega bloka. V zvezi z vestmi, ki so se razširile v Ameriki, češ da so nekatere države Vzhodne Evrope ponudile orožje Izraelu, je omenjeni funkcionar izjavil, da sedaj izraelska vlada vztraja na tem, «da se prepove prodajanje orožja Egiptu, zato da se prepreči morebitna tekma v oboroževanju, toda ne misli na nakup orožja v omenjenih državah».

V izraelskih vladnih krogih pa vendar priznavajo, da so ob raznih prilikah predstavniki CSR in drugih držav Vzhodne Evrope pri Združenih narodih nakazovali izraelskim delegatom možnost vojaških dobav. Toda Sovjetska zveza ni napravila s tem v zvezi nobenega koraka.

Egiptovski poslanik v Washingtonu Ahmed Husein, ki se je včeraj vrnil iz Kaira v Washington, je izjavil, da egiptovska vlada ne bo dovolila «nobenemu komunističnemu strokovnjaku, da bi prišel v Egipt na podlagi sporazuma za dobavljanje orožja, ki ga je Egipt sklenil». Dodal je, da namerava Egipt ohraniti prijateljstvo z ZDA in želi še dalje dobivati ameriško gospodarsko pomoč. Izjavil je, da bo to mogoče, če bodo hoteli Američani razumeti, da je Egipt kupil orožje od CSR šele tedaj, ko je videl, da ne more dobiti tega, kar je hotel, od zahodnih držav, in da namerava uporabljati to orožje samo v obrambne namene.

Na koncu je Husein izjavil, da nakup orožja v CSR ne pomeni, da je Egipt zavzel stališče v «hladni vojni» ali pa da bo «dovolil komunistično delovanje v Egiptu».

Sovjetska zveza je ponudila povečanje trgovinske izmenjave tudi Libanonu. Danes je sovjetski poslanik v Beyrutu imel kratek razgovor z libanonskim ministrskim predsednikom, kateremu je sporočil, da bi bila Sovjetska zveza pripravljena nuditi Libanonu tudi gospodarsko in tehnično pomoč, ki bi jo ta potreboval.

Danes so tudi javili, da je egiptovska vlada znižala od 19 na 18 let starost za poklic na nabor. Zanikuje pa, da je ta ukrep v zvezi z napetostjo na Srednjem vzhodu.

V Parizu je francosko zunanje ministrstvo sporočilo, da so bili francoski poslaniki v Iraku, Siriji, Libanonu, Jordanu in Izraelu pozvani na posvetovanje v Pariz. Prihodnji teden se bodo udeležili sestanka, ki mu bo predsedoval zunanji minister Pinay in na katerem bodo obravnavali zadnje dogodke na Srednjem vzhodu.

Medtem javljajo iz Washingtona, da so ZDA baje sklenile sprožiti vprašanje dobave orožja iz držav sovjetskega bloka državam Srednjega vzhoda na prihodnji konferenci štirih zunanjih ministrov v Ženevi. O tem so baje govorili na današnji seji ameriškega sveta za varnost, ki ji je predsedoval Nixon. Zatrjuje se, da so o tem govorili po izrecnem navodilu predsednika Eisenhowerja.

Potreba razširitve trgovine
med evropskim vzhodom in zahodom

V Ženevi se je končalo zasedanje odbora za razvoj trgovine med vzhodno in zahodno Evropo - Doslej je bil dosežen znaten napredek, perspektive za prihodnje leto so še boljše, vendar bo treba odstraniti še mnogo ovir

ŽENEVA, 13 — Včeraj se je končalo četrto zasedanje odbora za razvoj trgovine med vzhodno in zahodno Evropo. Zasedanja se je udeležilo 24 držav, med delom odbora pa je prišlo predvsem do dvostranskih posvetovanj med posameznimi vzhodnimi in zahodnimi deželami, zlasti med državami istih zemljepisnih področij.

Rezultati trgovinskih pogajanj so zaenkrat še tajni.

Med vprašanji, o katerih so razpravljali, so med drugim razvoj trgovine med Vzhodom in Zahodom v lanskem letu, dolgoročne trgovinske pogodbe, izboljšanje plačilnih sporazumov, poenotenje splošnih prodajnih pogojev ter vprašanja arbitraže in organizacije velesejmov in trgovskih razstav.

Glede trgovine med Vzhodom in Zahodom so predstavniki posameznih dežel ugotovili, da je bil sicer dosežen bistven napredek, da pa so še vedno številne gospodarske, administrativne in trgovinsko-politične ovire, ki preprečujejo hitro povečanje odnosov med obema deloma Evrope. Posebno pozornost so posvetili možnosti, da se postopoma odpravijo ovire za uvoz in izvoz. Perspektive za leto 1956 kažejo po splošnem mnenju na povečanje izmenjave med evropskim vzhodom in zahodom.

Odbor je z zadovoljstvom ugotovil, da govori tretja točka navodil, ki so jih štirje veliki dali na ženevski konferenci svojim zunanjim ministrom, o «razvoju odnosov med Vzhodom in Zahodom».

Pomembna so bila pogajanja zlasti za dolgoročne trgovinske pogodbe. Izvršenih je bilo več revizij in izpopolnitev blagovnih seznamov. Posebna skupina finančnih izvedencev je proučevala plačilne sporazume in sestavila priporočila, ki se zlasti tičejo razširitve možnosti večstranskih kompenzacij. Zlasti so finančni izvedenci priporočili za lažjo izvedbo trikotniških kompenzacijskih sporazumov, da bi vlade pri sklepanju dvostranskih sporazumov vnesle vanje določila, ki bi omogočila širše kompenzacije.

Odbor je poleg tega izrazil željo po večji izmenjavi informacij z deželami ostalih celin, da bi se tudi z njimi izboljšala trgovinska izmenjava.

Hruščev vabi Pearsona k izstopu iz NATO

MOSKVA, 13. — Prvi sekretar CK KP ZSSR, Nikita Hruščev je imel včeraj štiriurni razgovor s kanadskim zunanjim ministrom Lesterjem Pearsonom, ki se je po razgovorih z Molotovom iz Moskve odpeljal na Krim, kjer je Hruščev na dopustu. O razgovorih med Pearsonom in Molotovom je bilo včeraj v Moskvi izdano skupno poročilo, ki med drugim napoveduje začetek razgovorov za razširjenje trgovinskih odnosov med obema deželama.

V razgovoru s Pearsonom je Hruščev predvsem ostro kritiziral NATO in dejal, da se zdi, kot da bi se ZDA, Velika Britanija in Kanada z atlantsko organizacijo pripravljale povzročiti novo razdejanje v Sovjetski zvezi. Hruščev je tudi svetoval Pearsonu, naj Kanada zapusti atlantsko zavezništvo in dejal, da ni prvič v zgodovini, da se neka dejansko napadalna organizacija imenuje obrambna.

Ta napad na NATO je Hruščev spregovoril v prvih petnajstih minutah razgovora, ko so bili navzoči tudi kanadski novinarji, ki so obenem s svojim zunanjim ministrom na obisku v ZSSR. Pearson je odgovoril, da obstaja možnost, da bi Kanada zapustila atlantsko zavezništvo, da pa je na drugi strani potrebno, da bi ZSSR «opustila določene stvari». «Katere?» je vprašal Hruščev. Pearson je nato pokazal na novinarje in s tem namignil, da bi bilo bolje, ko bi se razgovor o tako kočljivi zadevi nadaljeval zasebno.

SPOMINSKI DNEVI

Na današnji dan je bil leta 1895 rojen Josip Vidmar, predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Danes, PETEK 14. oktobra
Kalista, Nostrana
Sonce vzide ob 6.18 in zatone ob 17.23. Dolžina dneva 11.05. Luna vzide ob 4.50 in zatone ob 16.23.
Jutri, SOBOTA 15. oktobra
Terezija, Radislav

IZIDI VOLITEV V TOVARNIŠKE ODBORE SV. MARKA IN TOVARNE STROJEV

Delavska zveza je ohranila med delavci obeh obratov absolutno večino glasov

V ladjedelnici Sv. Marka je dobila 64,41 odstotka glasov delavcev, v Tovarni strojev pa 60,42 odstotka - Zgubila pa je v Tovarni strojev predstavnika uradnikov

Snoči okoli polnoči so sindikalne organizacije sporočile dokončne rezultate volitev tovarniških odborov v ladjedelnici Sv. Marka in v Tovarni strojev.

V ladjedelnici Sv. Marka je od 2.480 delavcev, volilnih upravičencev, glasovalo 2.416 delavcev ali 97,42 odstotka. Od teh je bilo veljavnih 2.348 glasovnic, 35 je bilo belih, ostale pa so bile neveljavne. Delavska zveza je dobila 13.370 glasov ali 64,41 odstotka, Delavska zbornica pa 7.387 glasov ali 35,59 odstotka. Delavska zveza je zato dobila v tovarniškem odboru 6 sedežev, Delavska zbornica pa tri. Potemtakem sta obe sindikalni organizaciji, kar se sedežev tiče, ohranili iste pozicije, ki sta jih imeli doslej in ki sta si jih pridobili na zadnjih volitvah leta 1953.

Za uradnike v ladjedelnici Sv. Marka pa veljajo naslednji podatki: Od 537 uradnikov, ki so imeli pravico voliti, jih je volilo 517 ali 96,97 odstotka. Veljavnih glasovnic je bilo 502, 9 je bilo belih, ostale pa neveljavne. Za Delavsko zvezo je bilo oddanih 112 glasov, za Delavsko zbornico pa 891. Delavska zbornica je zato dobila oba sedeža uradnikov v tovarniškem odboru in ohranila s tem iste pozicije, kot jih je imela od zadnjih volitev dalje.

V Tovarni strojev je od 1.629 delavcev volilo 1583. Veljavnih glasovnic je bilo 1.531, belih 22, neveljavnih 30. Glasovalo je 97,17 odstotka delavcev. Delavska zveza je dobila 6.376 glasov ali 60,42 odstotka, Delavska zbornica pa 4.261 glasov ali 39,58 odstotka. Tako je dobila med delavci Delavska zveza 4 sedeže, Delavska zbornica pa 3 sedeže.

Od 353 uradnikov jih je volilo 341 ali 96,67 odstotka, veljavnih glasovnic je bilo 326, belih 6, neveljavnih pa 9. Delavska zveza je dobila 104 glasove ali 16,05 odstotka, Delavska zbornica pa 543 glasov ali 83,95 odstotka.

Iz teh podatkov se vidi, da je Delavska zveza med delavci v obeh obratih ohranila absolutno večino glasov, to je v ladjedelnici Sv. Marka skoraj dve tretjini, v Tovarni strojev pa nad 60 odstotkov. Zgubila pa je predstavnika med uradniki v Tovarni strojev, tako da med uradniki sploh ni več zastopana. Delavska zbornica je pridobila nekaj glasov tudi med delavci Tovarne strojev, vendarle se niso niti zdaleč uresničili njeni upi, ker je pričakovala, da bo zmagala tudi med delavci, ker se je pač spominjala volilnih rezultatov v Tržiču, kjer je prišla CGIL tudi med delavci v manjšino. Na vsak način so voditelji Delavske zbornice nad rezultati razočarani, ker jim vsa podpora in pritisk delodajalcev na delavce nista pomagala do zmage.

Stavkovno gibanje petrolejskih delavcev

Tajnik SILP Trespidi je poslal sindikatu petrolejskih delavcev Delavske zveze brzojavko, v kateri sporoča da so se zaradi nepopustljivosti delodajalcev, ki vztrajajo komaj na 2 odstotkih izboljšanja minimalnih mezd, razbila pogajanja za sklenitev nove delovne pogodbe. Vsi sindikati so sklenili, da napovedo 48-urno stavko po vsej državi. Čas stavke bodo določili kasneje.

* * *

Delavska zveza je v rafineriji Aquila zahtevala doklado za menzo ob praznikih, dopustih itd. Delavcem pritiče 45.252 lir zaostankov te doklade, podurednikom 48.720 lir, uradnikom pa 50.507 lir.

Zahteve delavcev podjetja Stock

Sindikat delavcev živilske industrije je ponovno intervenira pri ravnateljstvu podjetja Stock z zahtevo, naj podjetje prizna delavcem in delavkam kvalifikacije, ki jim pritičejo za delo, ki ga opravljajo. Ti delavci in delavke so doslej izgubili že precejšnje vsote, ker jim se niso priznali ustrezne kvalifikacije. Hkrati je sindikat zahteval tudi izplačilo doklade za menzo.

Ustanovitev začasnega odbora Ital. zveze pomorščakov (FILM)

Tržaški odsek Italijanske zveze pomorščakov (FILM) je izdal poročilo, ki pravi: «Po odstopu tajnika tržaškega odseka FILM kapitana Baccia Mathiona iz enotne federacije pomorščakov je skupina pomorščakov sklenila ustanoviti začasen vodilni odbor, da bo nadaljeval sindikalno in organizacijsko dejavnost krajevne ga odseka FILM, ki je ostal brez sedeža in voditelja.

Začasni odbor je že navezal stike z osrednjim tajništvom federacije za uradno priznanje in namerava čimprej poskrbeti za nove prostore za tukajšnji odsek te slavne enotne organizacije pomorščakov.

Začasni vodilni odbor poziva vse pomorščake, naj ostanejo navezani na svojo federacijo in na CGIL ter sporoča, da bo čimprej sklical skupščino pomorščakov, vpisanih v sezname tržaškega pristaniškega poveljstva, ter pomorščakov, ki potujejo skozi naše pristanišče. Skupščini bo prisostvoval predstanik osrednje organizacije».

Tržaški odsek sindikat pomorščakov dejansko že dolgo ni več deloval, ker je kapitan Mathion zanemarjal svoje dolžnosti. Pred kratkim pa je sploh zapustil svoj sedež. To je storil zato, ker se zdi, da namerava ustanoviti nov, razbijaški sindikat.

Odpusti v podjetju Cidonio

Podjetje Cidonio, ki opravlja gradbena dela v novem suhem doku Tržaškega arzenala, je odpustilo 25 delavcev brez predhodne odpovedi službe. Podjetje ni hotelo plačati odpuščenim delavcem, ki živijo izven našega področja, potnih stroškov. Zato je sindikat gradbene stroke Delavske zveze interveniral.

Skupščina delavk-mater

Danes ob 17. uri bo na sedežu Delavske zveze v Ul. Zonta št. 2 skupščina delavk-mater, ki jim INAM dolguje povračila na podlagi zakona št. 860.

RAZNARODOVALNE POSTOJANKE SE ŠIRIJO

Italijanska šola tudi v Boljuncu?

Zaskrbljenost ljudi zaradi „nasvetov" in „opozoril", s katerimi privabljajo slovenske otroke v italijansko šolo

Vse kaže, da so se pristojne, pa tudi nepristojne oblasti letos lotile z vso vnemo ustanavljanja italijanskih šol v slovenskih vaseh. Kakor smo pred dnevi poročali, so zdaj italijanske šole že v 14 slovenskih vaseh (Štivan, Devin, Sesljan, Nabrežina, Mavhinje, Sv. Križ, Prosek, Opčine, Katinara, Sv. Barbara, Štramar, Domjo, Ricmanje in Bazovica). Tem šolam moramo prišteti še ustanove «Il villaggio del fanciullo» na Opčinah in italijansko šolo za ezule v Padričah.

Včeraj smo objavili vest, da nameravajo oblasti tudi v Dolini ustanoviti italijansko šolo in da so v ta namen že določili učilnico v prostorih tamkajšnje slovenske osnovne šole. Včeraj pa smo zvedeli, da oblasti poskušajo ustanoviti italijansko šolo tudi v Boljuncu. Povedali so nam namreč, da so te dni bili po nekaterih vaseh dolinske občine najvišji predstavniki šolske oblasti, da so si ogledali že obstoječi italijanski šoli pri Domju in v Ricmanjih, nato pa še druge šolske zgradbe. Nekdo je slišal enega izmed teh najvišjih predstavnikov, ko je izpraševal, koliko učencev bi bilo za novo italijansko šolo v Boljuncu. Ko so mu povedali, da bi prišli v poštev le trije učenci, je baje izjavil, da bi bilo treba dobiti še kakšnega, pa da bodo poskrbeli za ustanovitev italijanske šole tudi v Boljuncu.

Ni torej še gotovo, da bodo za zdaj ustanovili italijansko šolo tudi v Boljuncu, najnovejše izkušnje pa so glede tega zelo zanimive in poučne, kajti vse priprave se vršijo prikrito, vse se dogaja in razvija tajno, le lepega dne se znajdemo pred izvršenim dejstvom. Tu si ogledujejo šolska poslopja, tam že določajo učilnice slovenskih šol za italijansko šolo, vmes se vtikajo osebe, ki nimajo nobenega opravka s šolo in iščejo sezname učencev, drugi sprašujejo, nagovarjajo in «svetujejo» slovenskim staršem, ki so v službi pri policiji ali drugod, tako da skupaj zberejo nekaj otrok, ki spadajo in ne spadajo v italijansko šolo. Značilen je pri tem primer dolinske občinske uprave, katero ni nihče obvestil, niti vprašal za učilnico za novo italijansko šolo.

Ljudje se zaradi vsega tega in zaradi neprimernega vmešavanja ljdi, ki nimajo in ne bi smeli imeti opravka s šolo, vedno bolj zaskrbljeni in vznemirjeni, ker dobro občutijo, da so nove italijanske šole v popolnoma slovenskih vaseh predvsem postojanke raznarodovanja. Zlasti pa so ljudje razburjeni in zaskrbljeni zaradi «nasvetov» in «opozoril», ki jih nekateri uporabljajo, da privabijo slovenske otroke v nove italijanske šole. S tako prakso se mora končno prenehati!

Delavska zveza zmagala na volitvah v podjetju Zampieri

Na volitvah tovarniškega odbora v podjetju Zampieri, ki gradi jeklarno v industrijskem pristanišču, sta bila izvoljena dva predstavnika Delavske zveze in 1 predstavnik Delavske zbornice.

Novi odloki vladnega komisarja dr. Palamare

Uradni vestnik vladnega generalnega komisariata štev. 29, ki je izšel 11. tega meseca, prinaša besedilo raznih odlokov dr. Palamare, ki raztegujejo z veljavnostjo od dne njihove objave na Tržaško ozemlje sledeče zakonodajne ukrepe, ki so že v veljavi v italijanski republiki:

— Namestniški zakonodajni odlok z dne 2.3.1945 št. 144 (spremembe k pravilniku za upravljanje imovine in za računovodstvo uprave pošte in brzojava) in odlok predsednika republike z dne 28.6.1955 št. 619 (decentralizacija poslovanja ministrstva za pošte in za telekomunikacije); s tem zadnjim odlokom se odkažejo v pristojno poslovanje perifernim organom uprave pošte in telekomunikacij razne zadeve, za katere so bili prej pristojni organi centralne uprave.

— Ministrska odloka z dne 29.6.1955 in 30.6.1955, s katerima se podaljša veljavnost dovoljenj za začasni uvoz za blago, ki je navedeno v omenjenih odlokih.

— Zakon z dne 4.8.1955 št. 849, ki ureja proizvodnjo in trgovino proizvodov demargarinizacije po mrzlem postopku, ki se pridobivajo iz olivnih olj in iz semenskih olj, rafiniranih zaradi užitnosti.

— Ministrski odlok z dne 6.8.1955, ki oprošča davka na proizvodnjo denaturirana ribja olja in maščobe, ki služijo za razsvetljavo v cerkvah.

Isti Uradni vestnik ugotavlja, da imajo na Tržaškem ozemlju neposredno veljavo sledeči zakonski ukrepi:

— Zakonodajni odlok z dne 15.3.1948 št. 329, s katerim se ustanavlja pri finančnem ministrstvu komisija za dovoljevanje predujmov na plačila za vojno škodo, katero so utrpeli na premični imovini begunci iz ozemlja, ki je bilo prej italijansko, z Egejskih otokov, Dalmacije in Julijske Benečije z izjemo Puljske province, za katero skrbi likvidacijski urad pri Finančni Intendanci v Benetkah.

— Zakon z dne 27.12.1953 št. 968, objavljen v rednem dopolnilu št. 1 k Uradnemu listu republike Italije št. 299 od 31.12.1953 (zakon o vojni škodi).

Nesreča na delu

Na II. kirurškem oddelku so včeraj ob 14.30 sprejeli 50-letnega mizarja Ernesta Calligarisa iz Krmina pri Gorici, kateremu je kos železa zmečkal in odtrgal členek sredinca na desni roki. Calligaris, ki se je ponesrečil v Tovarni strojev pri Sv. Andreju, je prispel v bolnico z nekim taksijem, zapustil pa jo bo lahko šele čez približno 20 dni. Zdravniki pa so že sedaj ugotovili, da bo posledice nesreče občutil skozi vse življenje.

V OKVIRU GOSPODARSKIH NAČRTOV ZA FINANČNO LETO 1955-56

199 MILIJONOV ZA JAVNA DELA PO VASEH SLOVENSKIH OBČIN

Devinsko-nabrežinska občina bo med drugim zgradila zavetišče, zgoniška šolo, dolinska otroški vrtec, repentaborska pa dogradila cesto

Kakor smo že pred časom poročali, je generalni vladni komisariat v Trstu odobril razna javna dela v tržaški in podeželskih občinah ter nakazal denarna sredstva za omenjene občine. Za gospodarski načrt od julija 1955 do junija 1955 so za nabrežinsko občino odobrili skupno 73 milijonov lir za sledeča javna dela: zadnji obrok za gradnjo nove šole v Sesljanu (7 milijonov lir); drugi in zadnji obrok za nov otroški vrtec v Nabrežini (11 milijonov lir); napeljava vodovoda v Devinu od glavne ceste na postajo (1,5 milijonov lir); asfaltiranje ceste Vižovlje-Mavhinje (8,5 milijonov lir); asfaltiranje ceste Sempolaj-Prečnik (3 milijone lir); popravilo cest v Nabrežini (2 milijona lir); gradnja poslopja za zavetišče starih in bolnih (40 milijonov lir).

Za dela v okviru ustanove SELAD je bil za omenjeno občino odobren delovni načrt v znesku približno 44 milijonov lir, za popravo in ureditev raznih občinskih poti, ureditev razgledne točke v Sesljanu, izkop jarkov za vodovodne napeljave, ureditev kanalizacije po vasi in v občinski klavnici v Nabrežini, nasadi dreves ob občinskih poteh ter razna druga manjša dela.

Za dolinsko občino je bilo nakazanih skupno 62.205.000 lir za sledeča javna dela: za povečanje osnovne šole v Ricmanjih in zgraditev otroškega vrtca (7,5 milijonov lir); ómenjena vsota bo služila samo za nabavo materiala. Za dovršitev javnega kopališča v Boljuncu je bilo odobrenih 5 milijonov lir; za ograjo pri otroškem vrtcu v Dolini 1,5 milijonov lir; za gradnjo vodovoda na Jezero 14 milijonov lir; drugi obrok 5 milijonov lir za popravilo ceste po vasi v Ricmanjih; za asfaltiranje ceste Domjo-Log 6,5 milijonov lir; za razširitev ceste po vasi v Mačkovljah 5 milijonov lir; za zgraditev pralnice v Prebenegu 2 milijona lir; za večja popravila v šoli na Pesku 2,5 milijonov lir, za prekritje dolinske šole 6 milijonov lir; za ureditev starih studencev v Dolini, Borštu in Ricmanjih 7,5 milijonov lir.

Dolinska občina potrebuje zdaj 80 stanovanj; občinska uprava je zaprosila za 42 milijonov lir, da bi lahko zgradili 3 stanovanjske hiše, toda generalni vladni komisariat tega ni upošteval, čeg da sta miljska in tržaška občina glede tega bolj potrebni.

Zgoniška občina je za javna dela dobila skupno 46 milijonov lir. Več kot polovico tega denarja bodo porabili za gradnjo nove šole v Zgoniku, za kar je predvidenih 25 milijonov lir izdatkov. Staro šolo pa bodo popravili in preuredili v stanovanja za učitelje. Ta dela bodo veljala 3 milijone lir. Nadalje bodo 1 milijon lir porabili za dokončno ureditev ambulante v Saležu, 6 in pol milijona lir za gradnjo novega kopališča v Zgoniku, 6 milijonov lir za popravilo že asfaltiranih cest, 3 milijone lir za od tankov poškodovane ceste ten en in pol milijona lir za napeljavo telefona v Briščike.

V zgoniški občini pa ostaja še vedno odprto vprašanje cest. Medtem ko je sosednja repentaborska občina domala vsa asfaltirana (sedaj bodo popravljali cesto do meje z zgoniško občino), so ceste v zgoniški občini razen nekaj kilometrov v obupnem stanju. Prav gotovo je, da ne bo nihče zašel v vasi te občine, ko pa vodijo lepe in asfaltirane ceste v vse mogoče druge predele.

Za repentaborsko občino je bilo določenih skupno 17,1 milijonov lir za sledeča javna dela: popravilo treh kapelic (100.000 lir); razširitev in asfaltiranje ceste Veliki Repen-meja z zgoniško občino (10 milijonov lir); za ureditev asfaltiranih cest in ureditev obcestnih jarkov 2,5 milijonov lir; za popravilo asfaltiranih cest 2 milijona lir! za izkopanje jarkov za napeljavo vodovoda po vaseh 2,5 milijonov lir.

Za razna dela v okviru ustanove SELAD je bilo določenih 4.830 milijonov lir. S tem denarjem bodo poskrbeli za vzdrževanje cest, bodo napravili stopnišče pred županstvom in popravili zid od repentabrski cerkvi.

Skupno je bilo za razna javna dela po slovenskih občinah nakazanih 198.600.000 lir.

TISKOVNA KONFERENCA NA SEDEŽU TRŽAŠKIH PADALCEV

Ugotovitve padalske zveze o vzrokih nesreče v Barkovljah

Glavni vzrok naj bi bil v tem, da so padalci skočili iz letala izven v naprej določenega prostora - Zakaj niso skokov prepovedali?

Sinoči je bila na sedežu tržaške sekcije italijanske padalske zveze tiskovna konferenca v zvezi z nedeljsko padalsko prireditvijo v Barkovljah, ki se je tako tragično končala in je zahtevala dve smrtni žrtvi. Medtem ko je padalka Nidia Rasura umrla med prevozom v bolnišnico, pa padalca prof. Miceua sploh še niso našli, kajti še predno so prišli reševalni čolni na kraj, kjer je padel v morje, je Miceu izginil pod morsko gladino.

Predsednik in podpredsednik tržaške sekcije padalske zveze sta na tiskovni konferenci skušala dokazati, da se nesreča ni zgodila zaradi slabe organizacije prireditve ali pa zaradi nepripravljenosti padalcev, temveč zaradi nekaterih drugih vzrokov, ki sta jih tudi nakazala, glede katerih pa nista mogla, vsaj tako sta izjavila, nuditi bolj podrobnih podatkov, ker je preiskava v teku in ker stvar zanima predvsem vojaške organe.

Na osnovi preiskave tržaške sekcije padalske zveze in na osnovi nekaterih fotografskih in filmskih posnetkov, je odbor zveze v Trstu prišel do zaključka, da je treba iskati vzroke nesreče predvsem v naslednjih ugotovitvah:

1. skoki so bili prenizko izvedeni, kar je povzročilo težave pri odpenjanju zasilnega padala, ki je lahko oviralo gibanje oseb v morju in s tem onemogočilo uporabo rešilnega pasa;

2. skok iz letala daleč izven v naprej določenega prostora. Morska površina kamor bi morali padalci skočiti je bila predhodno določena, in sicer med kontovelskim portičem in javnim kopališčem «Topolino». To področje je obsegalo 700 metrov od obale proti odprtem morju in 1200 metrov med obema omenjenima točkama. Po podatkih padalske zveze pa so se padalci spustili iz letala izven tega določenega področja. Skoki iz letala so se izvedli iz višine 150 metrov namesto določenih 300 metrov, medtem ko je bilo letalo 1000 metrov naprej od sredine določenega prostora za skoke in 1200 metrov južno-zapadno od barkovljanske obale.

Reševanje padalcev je bilo onemogočeno iz sledečih vzrokov:

1. veter je potegnil padalce okrog 1000 metrov daleč od kraja, kjer so padli v morje;

2. policijski čolni, namenjeni reševanju padalcev, so bili daleč od točke, kjer so ti padli v morje, ker so čaka na poprej določenem kraju za skoke;

3. neugodne vremenske razmere in razburkano morje na področju, ki ni bilo določeno za skoke.

Poročilo predsednika tržaške sekcije tudi zagotavlja, da so bili rešilni pasovi vsi v dobrem stanju, kar so ugotovili padalci sami ob vstopu v letalo.

Končno poročilo poudarja, da je odgovornost za izvedbo skokov in za letalske polete prevzela vojaška oblast. Od trenutka, ko je tržaška sekcija padalske zveze dobila od odgovornih ministrstev in od krajevnih oblasti dovoljenje za prireditev, je vso odgovornost prevzela vojaška oblast.

Na osnovi teh ugotovitev se je razvila obširna razprava, na kateri so časnikarji in nekatere druge osebe, ki so bile na konferenci, ugotovile predvsem, kako je bilo mogoče, da je kap. Gambarotta, ki je bil na kopnem odgovoren za skoke, sploh dovolil odskok, ko je videl, da je burja stalno rastla, da so bili sunki vedno močnejši, kar so mu nenehno sporočali iz vremenoslovnega zavoda in iz vojaškega hidroskala. Ugotovljeno je bilo, da so sunki burje pred izvedbo skokov in ob skokih dosegli do približno 70 km na uro.

Drugo vprašanje, ki je baje pri tej nesreči najvažnejše, je, zakaj se skoki niso izvedli na določenem kraju in ne tako daleč od cilja in od obale. Ugotovljeno je bilo tudi, da so bili skoki izvedeni na področju, kjer najbolj piha burja. Predsednik tržaške sekcije je izjavil, da oni na to ne morejo odgovoriti kajti preiskavo vrši vojaška oblast. Hkrati pa je treba omeniti, kar so povedali padalci sami, da rešilni pasovi, ki jih sicer uporablja italijanska vojska, niso bili prav v dobrem stanju. Od sedmih rešilnih pasov eden sploh ni deloval, eden je puščal zrak, da ga je moral padalec nenehno z usti napihovati, medtem ko pas izginulega prof. Miceua gotovo ni deloval, če se je nesrečnež potopil.

Iz gornjih ugotovitev lahko zaključimo naslednje:

1. gotovo je, da organizacija padalske prireditve, ki je bila v rokah vojaških funkcionarjev, ni delovala, kar nam dokazujejo skoki, izvedeni tako daleč od določenega cilja;

2. kap. Gambarotta, ki je na kopnem vodil odskok, bi moral skoke prepovedati, ko je imel točne podatke o močnem vetru;

3. dolžnost tržaških organizatorjev bi bila, čeprav izjavljajo, da pri skokih niso imeli nobene pristojnosti, da bi morali na en ali drugi način vplivati na vojaške osebnosti, da se prireditev zaradi močne burje prepreči.

VČERAJ POPOLDNE TRI PROMETNE NESREČE

Smrtna nesreča mladeniča ki je z lambreto trčil v avto

Avtomobilist povozil pešca, ki je hotel prekoračiti cesto v Sesljanu - Prometna nesreča na Konkonelski vzpetini

Včeraj popoldne so se zgodile v našem mestu kar tri prometne nesreče, od katerih se je ena tragično končala za 24-letnega Rudolfa Parovela iz Boršta 28. Mladenič se je namreč vozil s svojo lambreto po Ul. Rossetti, ko je na križišču z Ul. Cumano trčil v desno stran avta Fiat «1100» od tržaške kvesture. Parovel je vozil s precejšnjo brzino in prav to je bilo zanj usodno. Ob trčenju ga je vrglo z vso silo ob cestni tlak, kjer je nepremičen obležal. Očividci so seveda takoj poklicali avto RK, s katerim so nesrečnega mladeniča odpeljali v bolnišnico. Toda že med prevozom je Parovel izdihnil. Zdravniki so kasneje ugotovili, da je smrt nastopila verjetno zaradi prebitja lobanje. Pri nesreči je bil policijski agent, ki je vozil omenjeni avto, le malenkostno poškodovan, medtem ko sta obe vozili utrpeli precejšnjo škodo.

Druga nesreča se je zgodila v Sesljanu, kjer je 39-letni industrialec Ernesto Piani iz Cervignana povozil s svojim avtom 55-letnega risarja Miroslava Kjudra iz Lonjerske ceste 432, ki je prav tedaj, hotel prekoračiti cesto. Nesreča se je zgodila ob 12.40, toda šele ob 14.05 so Kjudra pripeljali v tržaško bolnico, kjer pa so mu samo obvezali številne rane na levem stegnu, na kolenih, rokah in drugod ter ga nato s priporočilom 15 dnevnega počitka poslali domov.

Dobro uro kasneje so na ortopedskem oddelku splošne bolnice sprejeli še 33-letnega Raina Rema iz Ul. Gambini 12, kateremu so zdravniki ugotovili poškodb na levi nogi ozdravljivih v enem mesecu. Raino se je ponesrečil na cesti, ki se odcepi iz Ul. Commerciale proti novi cesti oz. Konkonelu, ko je s svojo lambreto trčil v avto Fiat «1100», last 55-letnega Leopolda Limbecha iz Rojanske ul. 5. Do nesreče je prišlo zaradi tega, ker se je avto, ki ga je vozil Limbech, zdrsnil, tako da ga je zaneslo na levo stran ceste, pri čemer je priletel v Raina, ki se je tedaj vozil po cesti navzgor.

IZPRED KAZENSKEGA SODIŠČA

Obsojena skupina Tržačanov ki so se ukvarjali s tihotapstvom opija

Tesno sodelovanje jugoslovanske in italijanske policije preprečilo razpečevanje mamila - 3 in pol leta zapora glavni obtoženki

Zahvaljujoč se sodelovanju tukajšnjih in jugoslovanskih policijskih oblasti ter tržaških in reških sodnih organov, kakor je v svojem govoru poudaril na včerajšnji razpravi proti tihotapcem opija državni tožilec, je bilo mogoče spraviti za zapahe in s tem onemogočiti nadaljnje delovanje dveh skupin tihotapev, ki sta bili med seboj povezani. Prva skupina je bila v Jugoslaviji, druga pa pri nas v Trstu, kjer so nameravali opij razpečati. K sreči pa se jim to ni posrečilo.

Policija je zadnje dni marca in prve dni aprila uvedla preiskavo, ki se je že v nekaj dneh uspešno zaključila. Odkrili so skoraj tri in pol kg opija in aretirali več oseb, od katerih so nekatere izpustili, druge pa pridržali. V zaporu so pod obtožbo tihotapstva ostali 50-letna Vera Bembich por. Geremia iz Androne Romagna, 36-letni Mario Buzan iz Ul. Rossetti, 56-letna Erminia Saletnik vd. Murat iz Ul. Torrebianca, 60-letna Eleonora Rudesch iz Ul. Rossetti in končno 58-letni Giuseppe Dobrigna iz Cerejev pri Miljah. Razen Buzana, ki so ga po mesecu dni izpustili iz zapora, so vsi ostali čakali za zapahi na včerajšnjo razpravo.

Preiskava je ugotovila, da je Bembicheva pošiljala v Jugoslavijo poleg najlonskih nogavic, ženskih ovratnih rut tudi razen malovreden nakit kot n. pr. ogrlice iz ponarejenih biserov, temne naočnike in podobno. Za blago je spočetka dobila stare neveljavne srebrne kovance, kasneje pa je dobila od neke Zdenke Zadkovič tudi opij. Tega je prinesel čez mejo Dobrigna, ki je zavoj z mamilom dobil od sprevodnika avtobusa na progi Reka - Koper, kateri je sorodnik Zadkovičeve. Opij je Bembicheva izročila Rudeschevi in ta ga je odnesla k Saletnikovi, ki je obljubila, da ga bo prodala nekemu lekarnarju. Prodajna cena bi morala biti 200.000 lir za kg, od katerih bi 140.000 dobila Benbicheva. Toda blaga Saletnikova ni razpečala, zaradi česar ga je Rudescheva dvignila in ga hotela vrniti Bembichevi. Začasno pa ga je spravila, ker se je bala presenečenj, pri neki znanki, ki o zadevi ni imela niti pojma.

V tem trenutku je nastopila policija, ki je nato stopila v stik z jugoslovanskimi organi, kateri so s svoje strani že uvedli preiskavo.

Tudi Buzana so obtožili tihotapstva, ker so mislili, da je tudi on, kot šofer Bembicheve, sodeloval pri zadevi. Ker pa so med hišnimi preiskavami odkrili tudi 130 bakelitskih miniaturnih fotografskih aparatov avstrijskega izvora, v katerih si lahko videl gole ženske, so ju prijavili tudi pod obtožbo posesti in tihotapstva pornografskega materiala. Vrhu tega je Buzan priznal, da je vtihotapil dva kg ameriških cigaret in posledica je bila, da so ga obtožili tudi tega prekrška, vendar je mož zadevo uredil s finančnim poveljstvom, zaradi česar je ta obtožba včeraj odpadla.

Sredi junija letos je bila razprava proti obtožencema odgodena na včeraj. Medtem so v Jugoslaviji končali s preiskavo in vesti z Reke od 12. avgusta so poročale o procesu proti jugoslovanskim članom tihotapske skupine, ki je imela svoje mreže celo v Makedoniji. Sodišče je z obtoženci kar strogo ravnalo in je Zadkovičevo, to je glavno krivko, obsodilo na 4 leta in pol zapora, medtem ko so bili ostali obsojeni na zaporne kazni od 2 mesecev pa do 3 in pol leta.

Včeraj je torej prišla na vrsto tržaška skupina. Med razpravo je prišlo na dan tudi tihotapsko delovanje Bembicheve, ki je celo sama peljala v Zagreb galanterijsko blago in prinašala v Trst kovance, ki jih je nato vedno v spremstvu Buzana prodajala nekemu specializiranemu podjetju. Buzan je izjavil policiji, da je skupina prodala skupno poldrugi stot kovancev, ki jih je Bembicheva zamenjala za blago za 11.000 lir vrednosti za kg, a jih prodajala po 17 ali celo 18.000 lir.

Vsi so se več ali manj izgovarjali, češ da niso hoteli tihotapiti kot sta to storili Rudescheva in še posebno Saletnikova. Tudi Dobrigna je izjavil, da ni vedel kaj je nosil v zavoju in je misli da gre za «ofij». Kaj to pomeni, pa ni vedel.

Buzan pa je tudi zanikal tihotapstvo, kakor je zanikal tihotapstvo pornografskih posnetkov. Med preiskavo so pri Saletnikovi našli tudi lovsko puško in dva samokresa in ker je za prvo pokazala potrdilo o prijavi, je ta obtožba odpadla, ostala pa je za posest obeh samokresov. Končno moramo omeniti tudi, da je bila Rudescheva pred tremi leti že obsojena v Jugoslaviji za tihotapstvo na leto dni in 4 mesece zapora, od katerih je presedela le 7 mesecev.

Po zaslišanju inšp. Rappa in Ferza, ki sta vodila preiskavo, je spregovoril tožilec, ki je predlagal ostre zaporne in denarne kazni za tihotapce, medtem ko je tudi zahteval, da sodišče obsodi Buzana, katerega bi morali oprostiti obtožbe tihotapstva opija, zaradi tihotapstva in posesti pornografskega materiala ter nedovoljenega izvoza galanterijskega blaga v Jugoslavijo. Ta obtožba je veljala tudi za Bembichevo in Dobrigno.

Da se obtoženci ne bodo mogli rešiti kazni, je bilo jasno že od vsega začetka. Vprašanje pa je bilo, kako strogo jih bo sodišče obsodilo. Na to vprašanje je odgovoril predsednik, ko je po skoraj polurni debati v sejni dvorani prečital razsodbo, po kateri bo morala Bembicheva za vse obtožbe skupaj sedeti 3 leta in 6 mesecev ter plačati 345.000 lir globe. Rudeschevo, Dobrigno in Saletnikovo je sodišče tudi spoznalo za krive tihotapstva in je obsodilo prvo na 3 leta in 2 meseca zapora ter na 310.000 lir globe, drugega na 3 leta in 300.000 lir, tretjo pa na leto dni in 4 mesece zapora ter na 134.000 lir globe. Nadalje bo morala ženska plačati za posest samokresov 1.000 lir denarne kazni. Buzana pa so obsodili zaradi posesti in tihotapstva pornografskega materiala in zato, ker ni plačal uvoznih pristojbin, na 4 mesece zapora ter na 35.000 lir globe in to pogojno ter brez vpisa obsodbe v kazenski list. Nadalje so Buzana oprostili obtožbe tihotapstva opija zaradi pomanjkanja dokazov ter končno oprostili Buzana, Bembichevo ter Dobrigno obtožbe nedovoljenjega izvoza s formulo da niso izvršili kaznivega dejanja.

Preds. Fabrio, tož. Pascoli, zapisn. Urbani, obramba odv. Kezich, Cuccagna, Poilucci, Gefter Wondrich in Uleigrai

GLEDALIŠČA

GLEDALISCE ROSSETTI

Jutri ob 21. uri druga in zadnja predstava «Seviljskega brivca». V nedeljo ob 17. uri na splošno željo ponovitev opere «Trubadur». Pri Centralni blagajni se nadaljuje prodaja vstopnic za obe predstavi.

SNG ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

V nedeljo 16. t. m. ob 16. uri v Prosvetnem domu na Opčinah mladinska igra Oskarja Wuhnerja

„Pastirček Peter in kralj Briljantin"

Prosvetno društvo

„IVAN CANKAR"

Danes 14. t. meseca ob 20. uri v dvorani v Ulici Montecchi št. 6 igra Eduarda De Filippa

«FILUMENA MARTURANO»

IZVAJA SNG

Vlogo Filumene igra EMA STARČEVA

Pri občajnih prodajalcih dobite številko 1

„CICIBANA"

Stane 20 lir in... vaši malčki bodo veseli.

Ljudska prosveta

Tajništvo Zveze prosvetnih delavcev vabi vse svoje člane na sindikalni sestanek, ki bo v soboto 15. t. m. ob 17. uri na sedežu v Ul. Roma 15.

Na dnevnem redu so aktualna šolska vprašanja.

Darovi in prispevki

Za Dijaško Matico so darovali: Antonija Brišček 400, družina Černič 1.000, Lojzka Pečenko ob diplomiranju sina Pinka 2.000 lir.

Nove knjige

Narodna in študijska knjižnica v Trstu je dobila naslednje nove knjige:

Pregelj Ivan: Moj svet in moj čas. Izbrani spisi XI. zv. Buenos Aires 1954.

Meddobje. - Buenos Aires 1955. II. let.

Knittel John: Via Mala. Obzorja Mb. 1955.

Mahnič Joža: Oton Župančič... Obzorja 1955.

Rudolf Branko: Nespodobne cvetice... Obzorja Mb. 1955.

Scott Walter: Ivanhoe. Obzorja Mb. 1955.

Stupan-Tominšek Helena: Od Prešerna do Cankarja. Obzorja 1955

Svajncer Janez: Junak na Kolcih. Obzorja Mb. 1955.

Razstava umetniških del MILKA BAMBICA bo odprta v mali dvorani na stadionu «1. MAJ» do nedelje.

Tja in nazaj. Osem ameriških zgodb. Obzorja Mb. 1954.

Zbirko «Pravljica».

Pahor Boris: Vila ob jezeru. Obzorja Mb. 1955.

Seznam predavanj za študijsko leto 1955-56 na univerzi v Ljubljani. Organi in funkcionarji univerze in fakultet v Ljubljani.

Letopis Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Lj. 1955. 6. knjiga, 1954.

Fedin Konstantin: Bratje. SKZ Lj. 1955.

Golias Janko: Ali govorite nemški? SKZ Lj. 1955.

Grabeljšek Karel: Dolomiti se krušijo. SKZ Lj. 1955.

Močnik Ernest: Zakladi pod zemljo. SKZ Lj. 1955.

Quattro secoli di pittura americana... Roma 1955.

Od včeraj do danes

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 13. oktobra t. l. se je v Trstu rodilo 7 otrok (3 mrtvorojeni), umrlo je 8 oseb, porok pa je bilo 11.

POROCILI SO SE: mehanik Giuseppe Francolla in gospodinja Anna Pachielat, bančni uradnik Umberto Bradamante in gospodinja Maria Anna Brissi, instalater Frančišek Jagodnič in gospodinja Nerina Ulčigraj, uradnik Tullio Giannini in prodajalka Livia Cobal, natakar Marcellino De Bortoli in gospodinja Ada Maria Bastianello, krojač Baldassare Virone in blagajničarka Diana Furlan, uradnik Aldo Creborio in uradnica Savina Pellegrini, pleskar Onorio Macor in delavka Claudia Bruni, študent Claudio Ianesich in asistentka Carmelina Aecaria, mizar Claudio Schillani in gospodinja Anna Maria Gombas, barist Giorgio Spagnul in frizerka Mirella Santi.

UMRLI SO: 69-letni Arturo Gregori, 71-letna Ida Prandi, 73-letni Arturo Bossi, 46-letni Renato Della Savia, 57-letna Maria Cutin por. Saltler, 68-letni Rodolfo Negri, 81-letna Anna Fetluga por. Hrobat, 86-letni Erminio Deveglia.

VREME VCERAJ

Najvišja temperatura 20,5 stopinje, najnižja 15,7, ob 17

Josip Vidmar šestdesetletnik

Našemu tržaškemu in primorskemu Slovencu, ki je preživel obdobje med svetovnima vojnama za mejami v fašistični Italiji odtrgan od matične domovine, se je zdel Josip Vidmar, čigar ime kot predsednika Osvobodilne fronte in njenega izvršnega odbora je bilo čitati v času borbe v našem ilegalnem časopisju in po njej v vseh naših dnevnikih in drugih publikacijah, eden izmed tistih novih ljudi, ki sta jih vrgli narodnoosvobodilna vojna in revolucija na vodilna mesta borbenega pokreta in nove Jugoslavije. Kdor pa je živel dobo med obema vojnama v mobodni domovini, je poznal Josipa Vidmarja kot najizrazitejšo kritično in polemično osebnost ne samo v slovenski književnosti, marveč tudi v celokupnem idejnem in javnem življenju slovenskega naroda.

Josip Vidmar je bil rojen 14. oktobra 1895 v Ljubljani v znani in ugledni rodbini. Njegova starejša brata, univerzitetni profesor dr. Milan Vidmar in industrijski strokovnjak Stane Vidmar, sta si pridobila svetoven sloves, prvi kot šahovski velemojster in strokovnjak na področju transformatorjev, drugi kot mednarodni prvak v metu telovadbi na vsesokolskem zletu v Pragi leta 1913. Njegov brat Ciril, sedaj tehnični vodja Državne založbe Slovenije, se je med obema vojnama uveljavil kot organizator knjižnih založb.

Josip Vidmar je v Ljubljani dovršil klasično gimnazijo in je po prvi svetovni vojni študiral iz slavistike na filozofski fakulteti. Prve svetovne vojne se je udeležil kot frontni vojak. Prišel je v rusko ujetništvo, kjer je dobivel pisano odisejado. Tudi tem se je temeljito naučil ruskega jezika in je prinesel s seboj globok vpogled v rusko literaturo. Študiral je nato še v Pragi, na Dunaju in v Parizu ter je na svojih potovanjih spoznal domala vso zapadno Evropo, od Španije in Italije preko Francije, pa do Anglije in Nemčije.

Kdor je kmalu po prvi svetovni vojni padel v vrtinec in zmedo literarnega in umetniškega življenja v Ljubljani, se je moral hočeš nočeš spoznati tudi z Josipom Vidmarjem, ki je bil, preden se je uveljavil s svojim opaznejšim literarnim delom, znan po svoji razbolelosti, duhaprisotnosti in kdaj jedki kdaj dobrodušni ironiji. Njegovo ime si tabora sprečal v uredniškem odboru avantgardističnih revij, kjer so bili »Trije labodi«, kjer je priobčil tudi ideološki članek o umetnosti. Čez noč pa je pritegnil pozornost nase s svojo kritiko Župančičeve »Veronike Deseniške«, kritiko, v kateri je z jedko in ideino akribijo, kakršne je bila do tedaj v slovenski javnosti neznana, razčlenil in razčetveril kompozicijo in karakterje Župančičeve tragedije. Samo tisti, ki poznajo zmedenost in pavšalnost takratnih kritičnih sodb tako imenovane dobe v naši literaturi, bo mogel presoditi pomen tega Vidmarjevega kritičnega dejanja. Vidmar je prinesel v slovensko kritiko jasno izdelan umetnostno idejni koncept, prečiščene in prekaljene pojme, s katerimi se je od tedaj loteval ne samo slovenskih in svetovnih književnih del, marveč tudi mnogih drugih pojavov slovenskega in idejnega življenja. Leta 1926 in 1927 je izdajal svojo lastno revijo »Kritikon«, v kateri pravi ob njenem zaključku, da si je zastavil nalogo, »opravljati službo vesti v naši literaturi«.

To službo vesti v slovenski literaturi je Josip Vidmar opravljal s krajšimi presledki, ko sta ga dramaturško delo v Drami v letih pred drugo svetovno vojno, v tej ter neposredno po tej pa organizacijsko-politična služba narodu polno zaposlovala, izkoristil vse svoje življenje in se je danes povrnil k njej z novimi močmi in še bolj poglobljenimi pogledi.

Vidmarjevo kritično delo in njegov umetnostno idejni nazor sta naletela v slovenski javnosti na ostro nasprotovanje in na žolčen polemični odpor. Toda prav to nasprotovanje in ta odpor sta pričala, da sta postala Vidmarjev kritični prijem in njegova idejna koncepcija umetnosti, zlasti literature, nekakšna osrednja orientacijska os, na katero so gledali pristaši njegove zamisli o umetnosti in ob kateri so bili prisiljeni usmerjati se, čeprav odklonjevalno, tudi njegovi nasprotniki.

Leta 1932 je izdal Josip Vidmar, ki je doslej objavljal svoja dela samo v revijah in časopisih, svojo prvo samostojno knjigo »Kulturni problem slovenstva«, v kateri je skušal zajeti in strniti vso takratno politično in kulturno problematiko Slovencev v Jugoslaviji in izven njenih meja. Vrednost te jasno in poglobljeno napisane študije ni bila takrat pravilno spoznana in ocenjena, gotovo tudi marsikje iz osebnih razlogov, ker si je bil Vidmar s svojim ostrim kritičnim peresom nakopal celo vrsto nasprotnikov. Ostala pa je kot kulturni in miselni dokument neke določene faze v razvoju slovenskega naroda in njegovega duhovnega življenja.

Predaleč bi nas zavedlo, če bi ob tej jubilejni priložnosti tudi samo poskušali nakazati razvoj Vidmarjeve umetnostno kritične misli o književnih delih; kako je v nekem svojem začetnem eseju označil karakteristiko prave literarne umetnine v njeni »živosti in svobodi« in kako je pozneje zajel njeno bistvo v njeni »izpovednosti«; kako je vrtal v čustvene in etične temelje karakterjev, ki jih je tudi v takem smislu vrednotil.

Kot literarni kritik ne gleda Vidmar na neko umetnino z neke zgodovinske perspektive, marveč jo jemlje v roko kakor kirurg, ki neposredno in konkretno raziskuje njene umetnostne, idejne in etične sestavine. Pri tem si je iznašel svoj lastni prijem in svojo lastno metodo, ki jo je preizkusil na delih skoraj vseh svojih sodobnikov, a tudi starejših domačih in tujih avtorjev. Njegov slog je nenavadno jasen, prozorno čist in do skrajnosti stvaren.

V zadnjih letih je Vidmar strnil velik del svoje kritične in esejistične žetve v dve zajetni deli: v »Književne kritike« in v »Meditacije«. Prav tako so i Hrvatje i Srbi prevedli izbor njegovih kritik in esejev v dveh obsežnih knjigah, ki jim je srbska odnosno hrvatska kritika posvetila veliko pozornost in jim dala tudi zasluženo priznanje. Vidmar sam se je uveljavil tudi kot odličen prevajalec iz ruščine, nemščine in angleščine, a najbolj svojevrstni in posrečeni se mi zdijo njegovi prevodi Molièra.

Na Vidmarjevem domu je bila 27. aprila 1941 ustanovljena Osvobodilna fronta slovenskega naroda, ki ji je bil od vsega početka predsednik. Leta 1942 je odšel v partizane in napravil naslednjo leto slavni pohod slovenske delegacije skozi ozemlje, ki je bilo zasedeno po sovražniku, v Bosno na drugo zasedanje AVNOJ v Jajcu. Danes je poleg raznih političnih funkcij tudi predsednik Slovenske akademije za znanost in umetnost in predsednik Zveze književnikov Jugoslavije. Kot kritik in umetnostni ideolog je v polnem razmahu in da bi tak še dolgo ostal, mu želimo tudi tržaški Slovenci.

VLADIMIR BARTOL

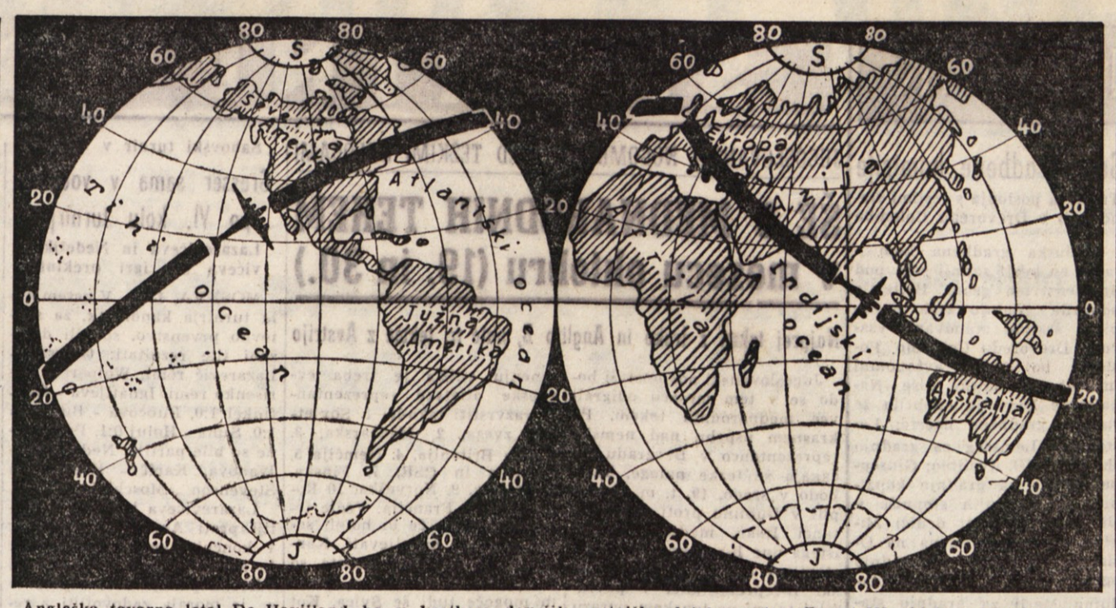

Angleška tovarna letal De Havilland bo v kratkem dovršila potniško letalo vrste «Comet III», ki bo preletelo progo okoli sveta v 52 urah (povprečno 800 km na uro), kar bi znižalo za celih 44 ur dosedanji tovrstni rekord. Tovarna se skrbno pripravlja na to preizkusno vožnjo štirimotornika na reakcijski pogon, da bi tako zabrisala spomin na tragične nesreče, ki so bile posledice napake v konstrukciji letala vrste «Comet», zaradi česar so letalo te vrste umaknili z dolgih prekomorskih prog

IZID PREDSEDNIŠKIH VOLITEV V BRAZILIJI

Socialdemokrat Kubiček zmagal

Tudi brazilska KP podprla socialdemokratskega kandidata - Demagoški program generala Tavore - Volilne metode brazilske reakcije

Predsedniške volitve v Braziliji, katerih dokončni rezultat še vedno ni znan, lahko tudi uvrstimo med pomembnejše dogodke v mednarodnem političnem življenju zadnjih dni. Brazilija je poleg Argentine največja južnoameriška država, a po končani drugi svetovni vojni je pokazala tako v pogledu aktivnih naporov za stabilizacijo svojih notranjih prilik kot tudi s svojo vlogo v mednarodnem političnem življenju precejšnjo dinamiko. V prvi vrsti se je pri teh naporih izrazilo stremljenje, da se otrese stoletne dediščine svoje gospodarske in kulturne zaostalosti, da se v tem pogledu dvigne na stopnjo sodobne napredne države, a v mednarodni skupnosti zagotovi ustrezno politično veljavo. Vse to navzlic določenim tendencam nekaterih krogov, ki so nasprotno težili za tem, da se to ne zgodi, ker bi tako bili znatno okrnjeni njihovi sebični privilegirani interesi. Rezultat tokratnih volitev bo pokazal, po kateri od obeh omenjenih poti bo brazilsko ljudstvo stopilo v naslednji etapi svojega notranjega političnega razvoja.

Po najnovejših poročilih bi mogli sklepati, da je predsedniško mesto že zagotovljeno socialdemokratskemu kandidatu Kubičku, a podpredsedniško kandidatu «Delavske stranke Brazilije» Goulartu. Kot znano, je to stranka pokojnega predsednika Vargasa, ki je pred časom zaradi pritiska nekaterih nazadnjaških predstavnikov armade napravil samomor. Obe omenjeni stranki, socialdemokratska in delavska, sta na teh volitvah nastopili v koaliciji, pri čemer je bilo sklenjeno, da bo predsedniško mesto pripadlo socialdemokratskemu, a podpredsedniško kandidatu «Delavske stranke Brazilije».

Kot je ves čas kazal že sam potek volitev, je bil med nasprotnimi kandidati edino general Tavora, ki je kandidiral na listi brazilskih krščanskih demokratov, resen tekmec. Toda iz dosedanjih rezultatov štetja glasov, ki se že bliža koncu, nič več ne kaže, da bi general Tavora mogel zmagati in zasesti odgovorno predsedniško mesto. Ostali kandidati, De Baros, za tako imenovane populiste, in fašistični kandidat Salgado, pa sploh ne prideta v poštev, ker sta že od samega začetka zaostala.

Brez dvoma bo zmaga Kubička in Goularta zagotovila Braziliji določen demokratični razvoj, tako v pogledu njene notranje politike kot v njenih mednarodnih odnosih. Politična načela, ki na njih slonita njuni dve stranki, ter ustrezna programa, ki sta ju objavili, to vsekakor zagotavljajo. Za njuno izvolitev se zavzema tudi KP Brazilije. Nadaljnji razvoj in napredek Brazilije bi po zadnjih izjavah, ki jih je dal Kubiček, moral biti zagotovljen z okrepitvijo prometa, s povečanjem petrolejske proizvodnje in proizvodnje električne energije, kakor tudi z modernizacijo kmetijstva. V splošnem je Kubiček za omejeno državno intervencijo v gospodarstvu, kjer bi bile zagotovljene možnosti tudi privatnemu kapitalu. Odločno pa se je postavil proti izročitvi brazilske nafte v roke tujih monopolov, a glede sedanjega stanja zemljiških lastninskih odnosov je izjavil, da bo treba izdelati načrt agrarne reforme, s katerim se bo med neposredne proizvajalce razdelila zemlja veleposestev, ki so neproduktivna.

Toda tudi general Tavora, Kubičkov nasprotnik, se zavzema za industrializacijo dežele. Poleg tega napoveduje boj korupciji, ki je v Braziliji precej razširjena bolezen, in decentralizacijo administracije, torej dva ukrepa, ki bi bistveno pripomogla k nadaljnji demokratizaciji dežele. Zavzema pa se obenem za zmanjšanje vloge države na gospodarskem področju in za manjšo kontrolo nad delovanjem privatnega kapitala, kar mora med volivci zbuditi določene dvome o iskrenosti njegovih namenov, ki jih niti njegova zahteva po partecipaciji delavcev pri delitvi dobička ne more razpršiti. To izrazito nasprotje v Tavorovem programu vzbuja pri treznem premisleku občutek, kot da gre v tem primeru samo za poceni volilno demagogijo, ki bi ji bilo nevarno nasesti. Res da je bil general Tavora v svoji mladosti revolucionarno razpoložen in da uživa še danes podporo med socialističnimi intelektualci, tudi je res, da je v katoliškem taboru eksponent liberalne struje in ne skrajnih konservativnih krogov, vendar vse to ne more predstavljati zadostnega jamstva, da bi po uspešno končanih volitvah ne prišel prav pod vpliv teh. Naivno bi bilo podcenjevati moč, vpliv in položaj, ki jih danes ima Vatikan v Braziliji in v Južni Ameriki na sploh. Zato bo za Brazilijo najbolje, če na volitvah zmagata Kubiček in Goulart, zatem pa, da začneta dosledno izpolnjevati svoje obljube ob zagotovitvi sodelovanja vseh demokratičnih političnih struj. S tem bi se tudi okrepila splošna demokratična fronta, ki bi se vsak trenutek lahko postavila po robu morebitnim subverzivnim manevrom reakcije, finansirane in inspirirane od ljudi ter institucij, ki nimajo z interesi brazilskega ljudstva nobene zveze.

Volilna kampanja in same volitve so, kar je za Brazilijo in sploh Južno Ameriko razumljivo, potekale v dokajšnji napetosti. Spričo znanega vročekrvnega temperamenta prebivalstva pa ta sicer razumljiva živahnost večkrat tudi prekorači dovoljeno mero, kar je ob neštetih prilikah dovedlo celo do človeških žrtev. Tokrat takšnih primerov ni bilo, ker so bili storjeni vsi potrebni koraki, da bi se to preprečilo. Navzlic temu je prišlo do nekaj zanimivih senzacij. Za to je v prvi vrsti poskrbel Carlos Lacerda, po poklicu novinar in poslanec konservativne «Union Democratica». Najprej je bil med onimi, ki so se na vse kriplje trudili, da bi do volitev sploh ne prišlo, a ko mu to ni uspelo, se je na vso moč pognal proti kandidatu «Delavske stranke Brazilije» Goulartu, da bi ga politično diskreditiral in preprečil njegovo izvolitev. Tako je Lacerda na nekem volilnem zborovanju izjavil, da pripravlja Goulard državni udar, pri čemer je, da bi svoje poslušalce do konca prepričal, izvlekel iz dveh omotov, ki ju je prinesel s seboj, nekaj brzostrelk in strelivo, zatrjujoč, da gre za orožje, ki ga je Goulart zbiral za izvedbo svojih prevratniških namenov. Po viharju, ki je v zvezi s to izjavo nastal v brazilskem javnem mnenju, je bilo ugotovljeno, da je Lacerda orožje kupil od nekega kriminalca, ki ga je ukradel iz vojaškega skladišča.

Takšnih in podobnih sredstev se je reakcija posluževala ves čas volitev. Seveda brez uspeha, ker je zmaga Goularta in Kubička malone gotova.

IZ ZGODOVINE BOTANIČNEGA VRTA PRI SV. ALOJZIJU

Pri Sv. Alojziju si morete ogledati nad tri tisoč različnih rastlin

Tržaški botanični vrt je bil ustanovljen že pred 127 leti - Povezava z botaničnim vrtom v Ljubljani

Jesen ni ravno najugodnejši letni čas za obisk v tržaškem botaničnem vrtu. Cvetje, ki oživi z raznolikimi barvami lepo urejene in skrbno negovane gredice vrta, ki pokriva del severnega pobočja Sv. Alojzija, se bujno razcveti pomladi. Kljub temu pa, da ni videti v tej sezoni okrasnih cvetov, razen onih, ki jih gojijo v zaprtih prostorih, obiskovalec Botaničnega vrta lahko občuduje marsikaj zanimivega in lepega. Poleg domačih, lahko vidimo v Botaničnem vrtu mnogo eksotičnih rastlin, med katerimi so tudi prave raritete. Na splošno pa je ureditev našega Botaničnega vrta posvečena zlasti domačim rastlinam, od zelenih in pritlikavih stebeljnic, pa do trajnih visokih debel, ki so nepričakovano raznolika in zanimiva, ker odpirajo obiskovalcu vpogled v bogati svet evropske flore.

Botanični vrst v Trstu je bil ustanovljen že leta 1823. Uredil ga je Bartolomeo Biasoletto na pobudo Zveze tržaških lekarnarjev. V prvih letih svojega obstoja, ko je bil še nameščen v središču mesta, kjer je danes Ljudski vrt, je namreč Botanični vrt služil kot gojišče zdravilnih rastlin. Ves ta čas je ta ustanova uspevala ob podpori meščanov, predvsem lekarnarjev in deloma tudi mestne občine. Leta 1833 je Botanični vrt prvič izdal seznam semen, ki jih je gojil in ki jih je bilo že takrat več kot 600. Leta 1859 se je Botanični vrt spremenil v Kmetijski vrt, ki ga je upravljala tedanja Kmetijska družba, najzanimivejše rastline prejšnjega vrta pa je prevzela v oskrbo in gojitev neka zasebna družina v Campo Marzio. Šele leta 1873 je bil ustanovljen novi Botanični vrt pri Sv. Alojziju, kjer je še danes. Pobudo za to ustanovitev je dal tržaški botanik Muzio Tommassini. Pod njegovim vodstvom je zabeležil tržaški Botanični vrt prav lepe uspehe in se je tudi temeljito spremenil. Tommasini je namreč usmeril razvoj tega vrta k gojitvi tipičnih rastlin tržaške okolice, Primorja in Istre ter je nekoliko skrčil gojitev zdravilnih zelišč. Pozneje je vrt upravljal še Raimondo Tominez in sicer do leta 1903. Od tega leta pa do 1926 je vrt prešel pod vodstvo znanega tržaškega botanika de Marchesettija, ki ga je temeljito reorganiziral in mu dal današnje lice. Od leta 1903 je postal Botanični vrt občinska ustanova. Po smrti prof. Marchesettija je pa njegovo vodstvo prešlo na tržaški prirodoznanstveni muzej. Današnji tehnični vodja vrta je prof. Carlo Lona, ki tudi od blizu proučuje naše domače rastline, o katerih je tudi že izdal zelo zanimivo publikacijo.

Kotiček nizkih rastlin našega in dalmatinskega Krasa

Zelo hiter razvoj je tržaški Botanični vrt zabeležil pod vodstvom prof. Marchesettija in v naslednjih letih do danes. Od 1880. leta dalje, se je vrt neprenehoma spreminjal in razvijal. Zlasti lepe uspehe je dosegel v gojitvi domačih rastlin, katerim je prof. Marchesetti posvetil velik del svojega življenja. Poleg domačih in zdravilnih rastlin, ki jih še vedno gojijo, se je v tem času Botanični vrt obogatil z raznimi eksotičnimi rastlinami, ki jih obiskovalci še danes lahko občudujejo. Leta 1926, ko je prof. Marchesetti umrl, je gojil Botanični vrt v Trstu več kot 3.000 različnih rastlin.

Ko je po tem letu vodstvo Botaničnega vrta prešlo pod prirodoznanstveni muzej, katerega ravnatelj je prof. Gridelli, so se v tej zanimivi ustanovi izvršile še druge spremembe. Današnji cilj Botaničnega vrta v Trstu je sistematično proučevanje in gojitev domačih rastlin, ne samo iz okolice Trsta, ampak tudi iz goriške pokrajine, s Krasa in iz Istre. Da bi bil študij teh rastlin čim popolnejši, je vodstvo Botaničnega vrta v stalnem stiku z botaničnim vrtom v Ljubljani, kjer črpa semena ali rastline, ki mu primanjkujejo. Poleg tega bo tehnično osebje spet začelo proučevati bližja področja onstran jugoslovanske meje, zlasti Slavnik, Nanos in Skocijansko jamo, in je že zaprosilo za obmejno propustnico.

Botanični vrt ima pa tudi svoj študijski oddelek na sedežu prirodoslovnega muzeja na Trgu Hortis. Čeprav ni ta oddelek za obiskovalce tako zanimiv kot vrt sam, ker posušene rastline niso tako privlačne kot žive, je pa vendarle zelo važen, ker predstavlja potrebno dopolnilo zbirke domačih in tujih rastlin. V tem oddelku lahko obiskovalec občuduje tudi risbe, zveste reprodukcije nekaterih najznačilnejših rastlin Primorja in Istre, ki so za strokovnjaka izrednega pomena.

Svet naših domačih rastlin je zelo zanimiv. Kot se na našem področju križajo jeziki in vplivi raznih kultur je tudi z botaničnega vidika naša pokrajina zelo raznolika. Značilno je, da predstavlja naša flora zmes tipičnih rastlin raznih evropskih rastlinskih skupin. Tako se na našem ozemlju križajo balkanska, pontska (ki izhaja iz Južne Rusije), baltska, panonska (ki izhaja iz Madžarske in Slavonije) in sredozemska flora. Težko bi bilo ugotoviti katera od teh bioloških oblik ima pri nas premoč. Zanimivo je namreč, da so področja teh raznih rastlinskih skupin strogo začrtana in da se botanična konformacija zemlje v Primorju in Istri naglo menjava na raznih področjih. Balkanska flora se razprostira zlasti po Krasu, pod Julijskimi Alpami ter po Istri in Hrvaškem Primorju. Najznačilnejša rastlina te skupine je vrsta hrasta (Quercus pubescens) in mali jesen (Fraxinus ornus), ki strogo začrtujeta meje balkanske flore na našem ozemlju. Pontske rastline uspevajo zlasti v Cičariji, ki je neposredno povezana s hrvaškim ozemljem, ki je svoj čas služilo kot kanal za pronicanje vzhodnih rastlin na naše področje. Severno od področja, ki so značilna za balkanske rastline, pa uspeva baltska flora, to so rastline, ki so doma v severni in srednji Rusiji ter v skandinavskih državah. Značilne rastline te skupine so macesen, neka vrsta smreke ter bukovina. Med sredozemskimi rastlinami, ki uspevajo na našem ozemlju, je najznačilnejša črnika (Quercus ilex), ki je bistveni predstavnik zimzelenih rastlin, tipična sredozemska rastlina pri nas. Sredozemska flora uspeva v glavnem pri morju. Zimzelen je hrast, ki raste na dalmatinski obali in otokih in istrski obali do Rovinja. Severno od tega mesteca pa ne uspeva več. Obstajajo sicer razni «otoki» tega hrasta prav blizu Trsta (blizu Devina) in blizu Gorice, je pa že ni več opaziti na Krasu.

V. P.

Phylodendrum pertusum v tržaškem botaničnem vrtu

Kaj bo z evropeizacijo Posarja?

Čez deset dni, in sicer 23. t.m., bodo imeli v Posarju referendum, ki naj odloči o statutu te dežele.

V javnem življenju Posarja je prišlo v zadnjem času do precejšnjih sprememb. Pojavila se je vrsta novih strank, ki so zavzele stališče za priključitev k Nemčiji in te stranke imajo dejansko iz dneva v dan močnejši vpliv na javno mnenje. Za to so vodstva teh strank izkoristila več elementov, predvsem napake posarske vladne koalicije in francoskih oblasti in tudi nekak demagoški plašč podtalnega delovanja, ki ima na ljudstvo precejšen vpliv. V to vrsto strank spadajo Krščansko-demokratska zveza Posarja, Nemška socialdemokratska stranka in Demokratska stranka Posarja.

Ko so te pronemške stranke pred dobrima dvema mesecema stopile v javno življenje, so se takoj dobro organizirale na že prej pripravljenih temeljih in začele borbo proti statutu na povsem enakopravni osnovi z drugimi strankami, ki so naklonjene vladni koaliciji in posledno s tem evropeizaciji Posarja. Te stranke razpolagajo z izredno velikimi sredstvi. V kratkem času so svojo propagando zelo razširile, in sicer z novimi časopisi, med katerimi je najmočnejši dnevnik «Neueste Nachrichten», ki je glasilo Krščansko-demokratske zveze Posarja in ima že naklado 50 do 60 tisoč izvodov, in z vrsto lepakov, ki na sicer enostaven, toda hkrati učinkovit način polemizirajo s Hoffmannovo vlado.

Da je Posarje naseljeno skoraj izključno z Nemci, je znana stvar. Kakor je hkrati tudi znano, da so Nemci strokovnjaki, kar se tiče organizacije. Te tri opozicijske stranke so se med seboj povezale v «Heimatbund» za enoten nastop, to se pravi v domovinsko fronto, ki naj usmerja skupno borbo za priključitev Posarja k Nemčiji. Toda ta «domovinska fronta» v bistvu ne predstavlja političnega bloka, kar je povsem razumljivo, saj je sestavlja poleg krščansko-demokratske stranke tudi socialdemokratska stranka, ki se po svojem programu loči od krščanskih demokratov. Ta razlika v programih in taktiki prihaja še bolj do izraza med krščanskimi demokrati in socialdemokrati na eni strani ter posarsko demokratsko stranko, ki je zavzela precej nacionalistično tendenco.

Hkrati z razlikami v programih in taktiki strank članic «domovinske fronte» se pojavlja še drugi element, ki ima poseben vpliv med tistim delom voditeljev pronemških strank, ki računajo tudi s tem, da bi posarsko ljudstvo njihovega programa ne sprejelo.

V glavnem si pronemške stranke postavljajo v načrt vključitev Posarja v nemško zvezno republiko — v obliki posebnega Landa — in nato začetek novih razgovorov med Francijo in Nemčijo. Ti novi razgovori bi se sicer dosedanjih gospodarskih sporazumov ne dotikali, ampak bi služili za postopno gospodarsko in politično zbližanje med Posarjem in Bonnom. Ob tem bi omenili še značilnost, ki je sicer zelo redka, da se namreč posarske cerkvene oblasti glede tega vprašanja vsaj uradno niso izjasnile.

Gospodarsko stanje v Posarju prav gotovo ni slabo. Nasprotno, lahko bi rekli, da so se razmere v Posarju izredno izboljšale, kar je samo ob sebi razumljivo spričo dejstva, da je Posarje — dežela izrednih bogastev premoga — izredno prikladna za izpopolnitev lorenskih ležišč železne rude. Zato ni nič čudnega, če se je proizvodnja premoga od leta 1946 do danes že podvojila in znaša 17 milijonov ton na leto. Ta konjunktura se odraža v vsem gospodarskem življenju v Posarju in kot primer bomo navedli dejstvo, ki je edinstveno v Evropi, da v Posarju stanovanjski problem praktično ne obstaja. Ta element močno vpliva v korist evropeizacije Posarja, posebno če upoštevamo dejstvo, da bi se po zmagi pronemško usmerjenih strank vsa ta gospodarska trdnost znašla pred negotovostjo, ki jo predstavlja vključitev posarskega gospodarstva v nemško gospodarstvo, ki je s premogom že itak bogato. In ta element je v javnem mnenju Posarja edini element, ki govori za evropeizacijo Posarja, ki pa hkrati pogosto odpove pred čustvi mnogih Nemcev v Posarju, ki so zelo sprejemljivi za nacionalistične tendence krščanskih demokratov in Demokratske stranke Posarja. Da je temu tako, priča tudi dejstvo, da skuša Hoffmannova vlada vplivati po industrijcih na same delavske množice, ki to dejstvo sicer dojemajo, ki pa hkrati nočejo vezati svoje odgovornosti s sedanjo vlado in so si zato ustanovili svojo «Svobodno nemško stranko», ki združuje sicer povečini razumnike, ki pa ima vso oporo gospodarskih krogov in zagovarja evropeizacijo Posarja.

V vrsti najrazličnejših elementov, ki bodo odločali 23. t.m., je prav gotovo težko dati točno prednost enemu ali drugemu elementu in zato bi težko mogli že danes soditi, kdo bo pri referendumu zmagal. Pred letom dni bi bil vsakdo rekel, da bodo zmagale teže Hoffmennove vlade danes pa je stvar že precej drugačna. Odgovor bodo dali Posarci 23. t.m.

Francesco De Sanctis v hrvaščini

Francesco De Sanctis je eden najvidnejših italijanskih kritikov, zgodovinarjev in literarnih teoretikov devetnajstega stoletja. Njegovo najvažnejše delo «Storia della letteratura italiana» je bilo pred kratkim prevedeno v hrvaščino.

Kritični, sintetični duh De Sanctisa nam vizionarsko prikazuje italijansko književnost od njenih prvih začetkov do 19. stoletja. De Sanctis je umrl še preden je dokončal svoje veliko delo. On je prvi v nizu kritikov in književnih zgodovinarjev, ki ne smatrajo, da je zgodovina literature izključno zgodovina književnih del in bibliografskih dejstev, v nizu tistih zgodovinarjev, ki skušajo dojeti razvojno zgodovino književnosti s kritičnega vidika in nekako sintetizirati vsa dejstva v eno edino evolucijsko linijo. Ti literarni zgodovinarji proučujejo razvoj književnosti v skladu z zgodovinskim in družbenim razvojem. De Sanctisovo delo je vprav tako. To je več ali manj vrsta esejev o posameznih vidnih italijanskih pisateljih. Vsi ti eseji so tako rekoč povezani v enoten velik esej. De Sanctis ne izbira samo pisateljev, ki so književno važni, ampak obravnava tudi one, ki so vsaj v svojem času imeli važno vlogo v književnem življenju. Med dvema sodobnima piscema izbira onega, ki je za svoje obdobje bolj značilen. Mnoge njegove zamisli so še danes polno veljavne in bralca iznenadijo zaradi svoje revolucionarnosti. De Sanctisova zgodovina obravnava povsem enako zanimivo tudi prve še negotove začetke italijanskega slovstva, tako da se poleg velikega Danteja in Boccaccia pojavi tudi mnogo neznatnejša figura Pietra Aretina in drugih.

De Sanctisova «Zgodovina italijanske književnosti» je imela močan vpliv na njegove sodobnike, kakor tudi na njegove učence in kulturne delavce, ki so se v svojem študiju nujno morali zateč, tudi k njegovemu delu. Na prvi pogled je De Sanctis formalist. Vendar pa zagovarja višjo obliko forme, v kateri so vključeni tudi drugi elementi umetnosti. Njegovo delo je zanimivo. On brani nepristransko in objektivno sodbo, hkrati pa se vtaplja v pisca, o katerem piše, poglablja se v temo in celo v časovne razmere, v katerih je delo nastalo ali celo v krajevne razmere, v katerih je delo ambientirano. Čeprav njegov največji učenec Benedetto Croce smatra, da je De Sanctisova kritika, tako po vsebini, kakor po svoji obliki «antiliterarna», je prav gotovo, da je njegovo delo močno literarno delo.

Kot smo rekli, je bila De Sanctisova «Zgodovina italijanske književnosti» prevedena v hrvaščino. Prevedel jo je hrvaški književnik Ivo Frangeš, izaala pa jo je Matica Hrvatska.

Zagrebški gledališki repertoar

Prvi mesec nove gledališke sezone v Zagrebu je že mimo in Hrvatsko narodno kazalište ter Zagrebško dramsko kazalište sta že dali svoji prvi dve premieri, in sicer Roksandičeve «Bele metulje» in Držićevega «Dunda Marojo». Oglejmo si sedaj na kratko, kaj bodo v letošnji sezoni nudila zagrebška gledališča svojemu občinstvu. Hrvatsko narodno kazalište pripravlja Shawovo «Sveto Ivano», ki jo bodo po dolgoletnem odmoru ponovno uprizorili na zagrebškem odru. Pripravlja jo Bojan Stupica. Takoj za to premiero se bo Stupica lotil domačega dela «Glorije» Ranka Marinkoviča. Tretje delo, ki ga bo tudi režiral Bojan Stupica, bo Woukova drama «Upor na ladji Caine», ki smo jo videli v filmu in ki je na programih mnogih evropskih in ameriških gledališč. Tito Strozzi pa se bo predstavil zagrebškemu občinstvu z Goethejevo tragedijo «Egmond».

Opera Hrvatskega narodnega gledališča pripravlja kot svojo prvo premiero v letošnji sezoni opero v štirih slikah angleškega skladatelja Benjamina Brittena «Peter Grimes». Nadalje pripravlja opera Savinove «Ljubavnike» in Lhotke-Kalinskega «Analfabeta». Ob 200-letnici Mozartovega rojstva pripravlja zagrebška Opera njegovo «Carobno piščal».

Zagrebško Dramsko kazalište pripravlja na novo Shakespearovo komedijo «Kakor hočete», ki jo režira dr. Branko Gavella. Za to premiero bo zagrebško Dramsko kazalište dajalo skupno tri ljubavne pripovedke romanskih avtorjev, in sicer Giraudouxovega «Apolona iz Bellaca», Pirandellove «Sicilijanske limone» in Lorkovo «Ljubezen don Perlinplina».

Zagrebška komedija bo v začetku najprej ponavljala dela iz prejšnje sezone, nato bo uprizorila satiro Johna Patricka «Cajnica na Okinawi» in znano farso Brandona Thomasa «Charliejeva teta». Glasbeno-scenska veja komedije pa obnavlja opereto «Pri belem konjičku». V drugi polovici sezone pa bosta obe veji komedije dali nekaj novosti.

Iz vsega sledi, da bo zagrebško gledališko življenje letos zelo bogato in razgibano.

Revija nemške umetnosti

Na «Veliki umetnostni razstavi» v monakovskem razstavišču «Haus der Kunst» razstavljajo umetniki, združeni v treh velikih društvih: Muenchener Secession, Neue Gruppe in Neue Kuenstlergenossenschaft.

Med razstavljavci srečamo lepo število imen, ki so nam znana tudi že z razstav v Ljubljani. Med njimi je več pomembnih umetnikov, tako slikarji in grafiki Griesbacher, E. Heckel, Hofer, K. Kluth, Meistermann in H. Purrmann. Med kiparji so pa znani Karl Hartung, B. Heiliger, Hinrich Kirchner, K. Lehmann in še nekateri drugi. V razstavi portreta pa so bili zastopani še K. Schmidt-Rottluff, kiparji G. Marcks, Kirchner, Hartung itd.

Vsega skupaj je bilo razstavljenih 155 del, ki prav dobro predstavljajo današnje stanje likovne umetnosti v Zahodni Nemčiji.

GORIŠKI IN BENEŠKI DNEVNIK

„Očistiti" odporniško gibanje današnje geslo reakcije

V svoji včerajšnji rubriki «Slovenski tisk» objavlja goriški Gazzettino v polemični obliki pismo odbora za zaščito partizanov Nadiških dolin predsedniku republike. Med drugim se članekar sklicuje na sodstvo in pravi, naj s svojo razsodbo kaznuje vse tisto, kar je bilo nečastnega v narodnoosvobodilni borbi. Z drugimi besedami hoče Gazzettino povedati, naj bi sodstvo s svojo odločitvijo «očistilo» partizansko borbo. Seveda pa list ne pove, do katere meje bi šlo to «čiščenje», če naj bi sploh imelo kakšno mero.

Gazzettino s takim svojim pisanjem udarja mimo, kajti rezistenca ne potrebuje nobenega «čiščenja», niti ljudi, ki naj bi jo očistili, ker sama predstavlja najbolj plemenito dejanje v vsej italijanski zgodovini, še celo pa v zgodovini tega stoletja.

Obenem pa pozablja, da so taki izgovori iz trte izviti in da jih napredni ljudje že zdavnaj poznajo, saj reakcionarne sile zaradi njegove veličine ne morejo postaviti na zatožno klop odporniškega gibanja z vsem njegovim bistvom, ampak ga skušajo postavljati na zatožno klop z iskanjem tako imenovanih «kriminalcev, ki naj bi se okoriščali z odporniškim gibanjem, ki naj bi odvajali ljudi, jih pobijali itd. itd.» Kaj se skriva za takimi obtožbami, če ne dobro premišljen neposreden napad na odporniško gibanje?

Zaradi tega ni Gazzettinovo prozorno pisanje, nič drugega kot podpiranje takega napada!

Akcija vseh demokratičnih in protifašističnih sil, ki vidijo hudo nevarnost za duha odporniškega gibanja in pridobitve tega boja, ki jo predstavlja priprava procesa proti 50 pripadnikom Briškobeneškega odreda, mora v tem trenutku stremeti po združevanju naprednih in protifašističnih sil, da se prepreči proces ter s tem prikraja državi, ki je skupno z vsemi evropskimi državami sodelovala v odporniškem gibanju, hudo sramoto, in da se enkrat za vedno napravi konec ponavljajočim se procesom proti odporniškim borcem, ki so sami v interesu svobode in demokracije šli v borbo proti nacifašizmu. Zaradi te svoje prednosti si ne zaslužijo preganjanja, ampak spoštovanje in priznanje.

To doseči je naša dolžnost! Prepričani smo, da bo predsednik republike kot poosebljenje najplemenitejših idej države, s svojo besedo preprečil nakane reakcije v škodo svoje države.

SEJA OBČINSKEGA UPRAVNEGA ODBORA

Generalni direktor državnih železnic negativno odgovoril na protest občine

Vse kaže, da bo Gorica izvzeta iz glavne železniške proge ki se bo pri Zagraju odcepila in se vezala na S. Giovanni

V sredo zvečer se je sestal občinski upravni odbor na razpravljanje številnih vprašanj. Ker pa vseh vprašanj člani ožjega občinskega odbora niso mogli pregledati in odobriti, so se ponovno sestali včeraj zvečer.

Župan je obvestil odbornike o pismu, ki ga je prejel od glavnega direktorja državnih železnic. To pismo je odgovor na protest, ki ga je poslala goriška občina vladi in državnim železnicam glede nameravane odcepitve Gorice iz glavne železniške proge Trst-Videm in skrajšanja te proge s povezavo Zagraja s S. Ivanom pri Nadiži. Župan je pokazal svoje nezadovoljstvo nad sprejetim odgovorom in po daljši razpravi so odborniki sklenili, da bodo še naprej zastopali interese Gorice in celo zadevo predložili tudi na prvi seji občinskega sveta. Za dnevni red, ki bo na tej seji občinskega sveta so se sporazumeli, le datum seje še niso določili.

Med raznimi upravnimi vprašanji, o katerih so razpravljali na seji, je imenovanje Ferruccija Pascolija za tajnika strokovne šole v Ločniku, odobritev 1,600.000 lir mestnim lekarnam, ki so nudile zdravila občinskim revežem v juliju in avgustu, nakup fotografske kolekcije planinskih rož pok. Avanzinija itd. Občinski upravni odbor je odbil več prošenj za dodelitev pomoči raznim organizacijam, ker smatra da s pasivnim proračunom ne more kriti niti stroškov najpotrebnejšim mestnim ustanovam.

DEŽURNA LEKARNA

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna Cristofoletti, Travnik, 14 - tel. 29-72.

KINO

CORSO. 16.00: «Marcellino pan y vino», P. Calvo.

VERDI. 16.30: «Idijanska furija», V. Mature.

CENTRALE. 17.00: «April v Parizu», D. Day, R. Bolger.

VITTORIA. 17.15: «Tatovi koles», E. Staiola, L. Maggiorani.

MODERNO. 17.00: «Tolpa ubijalcev».

Seja gradbene komisije

Tri nova poslopja s šestimi stanovanji v Drevoredu Colomba

Občinska gradbena komisija je na svoji zadnji seji, pod predsedstvom geom. Bolterija odobrila gradnjo treh poslopij s šestimi stanovanji vsako v Drevoredu Colombo. Poslopja bo gradil avtonomni inštitut za ljudske hiše. Nadalje je komisija odobrila še sledeče gradbene načrte: Lestani in Levisceg za gradnjo shramb v Ul. Avellino; Giuseppe Venica za gradnjo kopalnice in notranjih stopnišč v Ul. della Bona 1; dediči Miklus za gradnjo hleva na Oslavju; ing. Mayer za gradnjo ograde v Ul. P. Diacono; Arduino Merli za gradnjo stanovanjske hiše, Felice Drossi za gradnjo garaž; ureditev pročelja trgovine v Ul. XXIV. maja; Luigi Madrig, razširitev poslopja v Ul. Leone; baron Lesetzow Lantieri, notranja ureditev stavbe na Trgu sv. Antona ter ureditev in gradnja skladišča v Ul. Monache 6.

Odborniki so nadalje z morebitnimi pogoji odobrili še načrt Ermenegilda Scarela za razširitev delavnice v Ul. Formica; Giuseppa Spazzala za gradnjo stanovanjske hiše, Romana Marra za gradnjo stanovanjske hiše in Tristana De Nicola za ograditev garaže v Ul. Antonini 14.

Dve manjši odsodbi goriškega pretorja

Državno mejo je preskočil - Potujoči trgovec brez obrtnice

Na tri mesece zapora in plačilo 16.000 lir globe je pretor obsodil 23-letnega Stanislava Guarracina, Mladenič je 11. septembra lani preskočil državno mejo v bližini svetogorske postaje. Po njegovih izjavah so ga na jugoslovanski strani zaprli ter ga pozneje na bloku pri Frnetičih izročili oblastem v Trstu le-te pa so ga poslale v goriške zapore, od koder je šel pred pretorja, ki ga je spoznal za krivega in ga tudi obsodil.

Poleg tega je pretor obsodil na 1.000 lir globe upokojenca Marina Perara iz Ul. sv. Antona 8. Njega so pred nekaj meseci našli v Podgori financarji, ko je prodajal majce in drugo perilo, ne da bi imel potrebno obrtnico za potujoče trgovce. Na vprašanje zakaj je prodajal blago brez obrtnice, je Peraro odgovoril, da je bil v slabih gospodarskih razmerah in da si je skušal nekaj prislužiti.

Širite in čitajte Primorski dnevnik!

NA GORIŠKI PRETURI

EPILOG PROMETNE NESREČE

Motociklista sta hudo poškodovala kolesarja, vendar pa sta bila zaradi njegove nepazljivosti oproščena kazni

Lanskega septembra se je pripetila v Ul. don Bosco huda prometna nesreča, pri kateri se je zelo poškodoval priletni raznašalec časopisov Michele Catalano.

Nesreča se je zgodila tako-le: z motociklom «Macchi» sta se peljala po Ul. Orzoni 17-letni Alfredo Velussi iz Ul. Ascoli 15 ter neki njegov prijatelj. Ko sta se z zmerno brzino pripeljala do konca Ul. Orzoni, je Velussi, ki je vozil vozilo, zavil v ovinek, da bi nadaljeval pot po Ul. don Bosco. Ker pa je ovinek zelo oster ter na notranji strani pozidan, ni videl prodajalca časopisov, ter se zaletel vanj in ga podrl, pri čemer se je priletni Catalano precej poškodoval.

Tudi Catalano se je nekaj trenutkov pred trčenjem pripeljal na usodni ovinek. Ker je na drugi strani ceste nekdo zahteval časopis, se je s kolesom zapeljal čez cesto, prodal časopis ter se vrnil na levo stran. Ko pa je bil nekje na sredi ceste, sta z njegove leve pripeljala motociklista. Vsak napor, da bi vozilo ustavil, je bil zaman, kajti Velussi je Catalana opazil pet metrov pred krajem trčenja. Trčenje je bilo zelo duho. Catalana ter oba motociklista sta z rešilnim avtom odpeljali v bolnišnico, kjer so zdravniki ugotovili, da se je najhuje poškodoval kolesar: zlomil si je stegnenico, desno koleno, poškodoval si je desno ramo in se zdravil 60 dni, motociklista pa sta se samo opraskala.

Catalano se je predstavil kot civilna stranka. Glavni njegov razlog, zaradi katerega je vložil tožbo, je bila po njegovem krivda motociklista, ker sploh ni dal zvočnega znaka.

Obramba je prikazala krivdo civilne stranke, češ da bi morala sedeti na klopi za obtožence civilna stranka. Pretor dr. Fabiani je v celoti sprejel tezo branilca ter oprostil Velussija ker dejanje ni kaznivo.

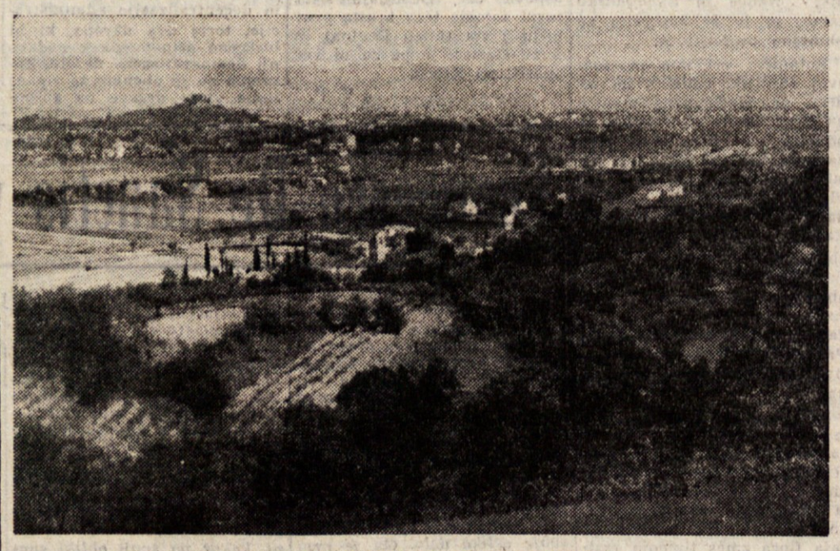

Pogled z Oslavja na oGrico in Pevmo

ŠPORTNI DNEVNIK

JUGOSLOVANSKI NOGOMETAŠI PRED TEŽKIMI NALOGAMI

ŠE 5 MEDNARODNIH TEKEM v mesecu oktobru (19. in 30.)

Najprej tekmi z Irsko in Anglijo B, nato tri tekme z Avstrijo

Jugoslovanski nogometaši bodo še v tem mesecu odigrali več mednarodnih tekem. Po krasnem uspehu nad nemško reprezentanco v Beogradu jih čakajo se težke naloge. Tako bodo v sredo, 19. t. m., nastopili v Dublinu proti reprezentanci Irske, medtem ko bo istega dne B-reprezentanca nastopila v Londonu proti angleški B-reprezentanci v povračilni tekmi po lanskem porazu Angležev v Ljubljani. Dobrih deset dni nato pa bodo Jugoslovani nastopili kar v treh mednarodnih tekmah proti Avstrijcem. Na Dunaju bosta nastopili A-reprezentanci v tekmi za pokal «Dr. Josepha Goeroeja», v Jugoslaviji pa bosta igrali B-reprezentanci in pa reprezentanci mladincev obeh držav.

Zvezni kapetan Tirnanić je v tem času že določil A in B-reprezentanco. Govorilo se je, da je Horvat poškodovan in res v zadnjem času ni igral niti v svojem klubu Dinamo. Tirnanić ga je pa vseeno določil v reprezentanco. Poškodbe nogometasev se navadno v določenem času popravijo. Pri Horvatu je bilo nekaj podobnega tudi pred tekmo z Italijo, toda potem je v Torinu svojo nalogo opravil tako, kot se za Horvata spodobi. Ni torej izključeno, da ne bi bilo kaj podobnega tudi v tem primeru.

Kot smo že objavili, sta jugoslovanski reprezentanci za tekmo proti Irski in Angliji sestavljeni takole: A-reprezentanca: Beara, Kralj, Belin, Crnković, Zeković, Boškov, Ljubenović, Horvat, Rajkov, Milutinović, Vukas, Zebec, Veselinović, Ognjanov in Toplak.

B-reprezentanca. Stojanović, Krivokuća, Stipić, Cokić, Bilogradić, Pajević, Popović, Borozan, Juričko Lipošinović, Kurtović, Čonč, Prlinčević, Antić, Pašić in Rudimski.

Kdo bo pa igral in kdo bo v rezervi, to bo seveda Tirnanić določil pozneje.

Obe reprezentanci bosta odpotovali iz Beograda z letalom 17. oktobra.

* * *

Jugoslov. moštvi I. zvezne lige Proleter (Osijek) in Železničar (Sarajevo) sta odigrali medsebojno prvenstveno tekmo. Rezultat je bil neodločen 1:1.

* * *

V meddržavni nogometni tekmi v nedeljo je Francija premagala Švico z 2:1 (1:0). Romunija in Bolgarija pa sta se razšli z neodločenim rezultatom 1:1 (1:0).

Velika korist «dobrih» sodnikov...

Potem ko se je končala tekma med Spal in Triestino, kakor se je pač v dobri meri po zaslugi sodnika končala, ima sedaj Triestina še to korist, da je Dorigo diskvalificiran za eno kolo. Enaka kazen je zadela Pisona (Padova), Miglioli (Lanerossi) pa ne bo smel igrati dve koli. Zaradi protestiranja proti sodniku pa bo moral Bernardin (Triestina) plačati 12.000.

Rusi najmočnejši lahkoatleti Evrope

Nemška agencija «Internationale Sport — Korrespondenz» je sestavila jakostno lestvico evropskih držav v atletiki. Letos je bilo dovolj srečanj, tako da je bilo podobno lestvico mogoče sestaviti brez večjih težav. Po mnenju «ISK» je treba evropske atletske reprezentance razvrstiti tako-le: 1. Sovjetska zveza, 2. Madžarska, 3. Velika Britanija, 4. Nemčija, 5. Švedska in CSR, 7. Finska, 8. Poljska, 9. Norveška, 10 Romunija, 11. Francija. Večje težave bi imeli, če bi hoteli sedaj lestvico nadaljevati. Kandidati za naslednja mesta so predvsem Jugoslavija, Italija in mogoče tudi še Švica. Kot vidimo, je v letošnji sezoni Jugoslavija zdrknila za nekaj mest nazaj.

Dobri rezultati toda nobene zmage

Na mednarodnem atletskem mitingu v Dresdenu je imel med jugoslovanskimi tekmovalci največ uspeha Mugoša, ki je v teku na 800 m zasedel tretje mesto za Dancem Nilsonom (1:49,1) in Nemcem Lichtenheinom v zelo dobrem času 1:50,2. V teku na 110 m z ovirami je Lorger prispel na cilj drugi v času 14,6, in sicer eno desetinko slabše od rezultata zmagovalca Romuna Oprisa. Drago Štritof je v teku na 1500 m z rezultatom 14:24,8 osvojil četrto mesto (istega dne je v Meranu Nemec Konrad premagal Mihaliča z rezultatom 74:33,0), Milakov je preskočil 4,20 m in zavzel drugo mesto. Škiljević pa se je z rezultatom 15,26 v metu krogle plasiral na tretje mesto.

VATERPOLO

SPLIT, 13. — Jugoslovanska B reprezentanca je danes premagala v vaterpolu madžarsko B reprezentanco s 5:4.

Šahovski turnir v Moskvi

Gresser sama v vodstvu po VI. kolu turnirja

Lazarevićeva in Nedeljkovićeva sta igri prekinili

MOSKVA, 13 — V petem kolu turnirja kandidatk, za svetovno prvenstvo, so bili doseženi tile rezultati: Gresser - Lazarević remi, Wolpert - Borisenko remi, Ignatijeva - Gurfinkel 1:0, Rubcova - Budinich 1:0, Suha - Holuj 0:1. Prekinjene so bile partije: Nedeljković-Ivanova, Karff - Koertes in Stevenson - Moschini.

Lazarevićeva je imela v partiji proti Američanki Gresser v končnici kmeta ve., vendar je zamudila priložnost, da bi odločila partijo sebi v prid in se je morala zadovoljiti z remijem.

V nadaljevanju prekinjenih partij so bili doseženi naslednji rezultati:

Zvorikina - Moschini 1:0, Chaude de Silance - Koertes remi, Moschini - Chaude de Silance 1:0, Ivanova - Chaude de Silance 1:0, Keller - Zvorikina 1:0, Karff - Koertes 1:0, Chaude de Silance - Keller remi, Nedeljković - Ivanova 0:1, Karff - Moschini 1:0, Stevenson-Körtes 1:0, Wolpert-Heemskerk 1:0.

Po petem kolu so vodile Lazarevićeva, Wolpert in Gresser s 4 točkami.

Rezultati VI. kola: Budinich-Lazarević prek., Keler - Nedeljković prek., Borisenko - Zvorikina 0:1, Gurfinkel - Wolpert remi, Rubcova - Ignjatijeva remi, Hemskerk - Silence 0:1, Ivanova - Suha prek., Holuj - Karf 0:1, Moschini - Graf 0:1, Koertes - Gressed 0:1.

Stanje po VI. kolu: Gresser 5, Wolpert, Graf 4,5, Lazarević, Zvorikina 4 (1), Silence 4, Keler 3,5 (1), Borisenko, Rubcova, Ignjatijeva 3,5, Nedeljković 3 (1), Ivanova 2,5 (1), Gurfinkel 2,5, Karf 2 (1), Koertes 1,5 (1), Hemskerk (1), Moschini, Holuj 1, Suha 0,5, Budinich (1).

ŠAHOVSKI IN NAMIZNOTENIŠKI TURNIR NA STADIONU «PRVI MAJ»

Člani prosvetnega društva "S. Škamperle" zmagovalci v namiznoteniškem turnirju

V šahovskem brzopoternem turnirju si delita prvi mesti Hreščak in Rudež

V novi stavbi na stadionu «1. maj» je bilo včeraj zvečer precej živahno. V foyerju pred dvorano so ob dveh zelenih mizah igrali tekmovalci namiznoteniškega turnirja, v veži pri odru pa je bilo ob dolgi mizi zbranih več parov, ki so na šahovskih deskah preizkušali svoje sposobnosti.

Namiznoteniški igralci so bili razdeljeni v tri skupine; to so bila moštva prosvetnih društev «S. Škamperle» in «I. Cankar» ter Društva slovenskih srednješolcev. Tekmovalo se je tako, da je vsako moštvo postavilo v borbo po eno dvojico ter nato po štiri posameznike. Moštvo «S. Škamperla» je premagalo oba nasprotnika, «I. Cankar» pa je premagal Društvo slov. srednješolcev.

Podrobni rezultati:

P. d. «I. Cankar» - DSS: v dvoje: Valenčič in Babič - Rebula in Pahor 2:1, posamezniki: Pavlovič - Senica 0-2, Lah-Gvardjančič 2:0, Valenčič - Rebula 2:0, Kufersin - Pahor 0:2. P. d. «I. Cankar» - DSS 3-2.

P. d. «I. Cankar» - P. d. «S. Škamperle»: v dvoje: Valenčič in Babič - Košuta in Grbec 2:1, posamezniki: Lah - Svrkič 0:2, Pavlovič - Vuga 0:2, Valenčič - Košuta 0:2, Babič - Grbec 0-2. P. d. «I. Cankar» - P. d. «S. Škamperle» 1:4.

P. d. «S. Škamperle» - DSS v dvoje: Košuta, Grbec - Rebula, Pahor 2:0. Posamezniki: Jurkič - Gvardjančič 2:0, Vuga - Senica 2:1, Košuta - Rebula 2:0, Grbec - Pahor 2:0. P. d. «S. Škamperle» - DSS 5:0.

Končni rezultat:

1. P. d. «S. Škamperle»;
2. P. d. «I. Cankar»;
3. DSS.

Med šahisti smo videli [illegible] majhne fantiče kakor tudi [illegible] ne može in prekaljene šahovske borce. Hitri tempo [illegible] turnirja je marsikoga [illegible] zmedel, da se še zavedel [illegible] kdaj je izgubil kraljico — ali pa tudi — kralja. [illegible] Hreščaka se je lepo uveljavil mladi Rudež, ki obeta postati eden izmed močnih tržaških šahistov.

Končni rezultat:

1. in 2. Josip Rudež in Dušan Hreščak po 10 točk; 3. Egidij Cepek, 8; 4. Milan Udovič, 7; 5. Rudolf Povšič, 6; 6 Darij Supin, 4,5; 7. do 10. Joško Pahor, Darij Tomazetič, Danilo Šmidt, Livij Pahor, 4; 11. Ivan Švab, 2,5; 12. Janko Starc, 2.

Chadwick najhitrejša v plavanju čez Rokav

Florence Chadwick je hotela preplavati Rokavski preliv v obeh smereh. Tega sicer ni mogla, pač pa je s časom 13 ur 55 minut, ki ga je dosegla pri plavanju v eno smer, potolkla vse dosedanje rekorde v plavanju od Anglije do Francije. Njen čas je za 11 minut boljši od časa, ki ga je pred petimi tedni dosegel Anglež Pickering.

Odbojkarji mariborskega Branika so v nedeljo premagali v Subotici Spartak z rezultatom 3:2 in si tako zagotovili prvenstvo v jugoslovanski zvezni odbojkarski ligi.

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO
Tiska Tiskarski zavod ZTT, Trst

Smučarske prireditve v prihodnji zimski sezoni

Mednarodna smučarska zveza je registrirala sledeče pomembnejše zimskošportne prireditve:

Januar:

5.—8. Grindelwald (Švica): ženske tekme v alpski kombinaciji.

8. Bled: tek na 15 km.

8.—9. Wengen (Švica): Lauberhorn, moški smuk in slalom.

8.—9. Alpe d'Huez (Francija): Pokal Livacic, moški in ženski slalom in veleslalom.

14.-15. Kitzbuehel (Avstrija): smuk in slalom.

Andermatt (Švica): nordijska kombinacija.

Les Rousses (Francija): tekme za veliko nagrado predsednika francoske republike: tek in skoki.

Mégève (Francija): Pokal Emile Allais, smuk in slalom.

21.—22. Villars (Francija): Trofeja štirih prog, moški in ženski veleslalom in smuk.

Februar:

4.—5. Grabs (Nemčija): moški in ženski smuk.

Eberwiesental (Avstrija): moški in ženski slalom, veleslalom in smuk.

8.—12. Karrachov: tek na 15 in 30 km, nordijska kombinacija, skoki, ženski tek na 5 in 10 km.

11.—12. Ravne (Jugoslavija): Pokal Kurikkala.

12.—13. Chamonix (Francija): moški in ženski smuk in slalom.

18.—19. St. Moritz (Švica): «Ruban Blanc», moški in ženski slalom in smuk.

Trentino (Italija): ženski tek na 10 km.

Aosta (Italija): tek na 15 kilometrov.

Abetone (Italija): Pokal «Foemina», smuk in slalom.

24.—26. Davos (Švica): veleslalom in smuk.

Marec:

3.—4. Opdal (Nemčija): alpska kombinacija.

9.—11. Sestriere (Italija): Alberg—Kandahar.

17.—18. Zermatt (Švica): moški in ženski smuk in slalom.

Jahorina (Jugoslavija): moški in ženski slalom in veleslalom.

18.—19. Seefeld (Avstrija): slalom, veleslalom in skoki.

23.—25. Trentino (Italija): «3-Tre», moški smuk in veleslalom.

April:

1. Zurs (Avstrija): moški in ženski veleslalom.

12.—13. (Italija): Pokal Finivie, moški smuk.

Trabert profesionalec

Tony Trabert je podpisal pogodbo za prestop med profesionalce. Kramer, ki vodi skupino profesionalcev, je izjavil, da bosta skoraj gotovo v nekaj dneh podpisala enako pogodbo tudi Avstralca Ken Rosewall in Lewis Hoad.

KINO ŠKEDENJ
predvaja danes 14. t. m. ob 18. uri film:
„Cesarske vijolice"

Kino na Općinah
danes 14. t. m. z začetkom ob 18. uri igra
GARY COOPER
v filmu:
STRELJANJE OPOLDNE
FRED ZINNEMANN
KATY JURADO - THOMAS MITCHELL - GRACE KELLY
LLOYD BRIDGES - OTTO KRUGER - LON CHANEY - HENRY MORGAN
UNITED ARTISTS

Vladimir Bartol: **MLADOST PRI SVETEM IVANU** (Druga knjiga)

TEŽKA JE POT DO UČENOSTI

101. Četrto poglavje: NA PRIPRAVNICI ZA GIMNAZIJO - BALKANSKA VOJNA - LOVEC

28.

Omenil sem, s kakšno napetostjo in živo prizadevnostjo sem kot šolar s pripravnice spremljal potek balkanske vojne. Toda v časopisu nisem našel samo poročila in opise z balkanskih bojišč, marveč tudi marsikaj drugega, ker me je zanimalo in kar je dražilo mojo radovednost in fantazijo.

Splošno se je takrat in tudi pozneje govorilo in pisalo, da je Balkan «sod smodnika». Toda kdor je tista leta pozorno spremljal dogajanja v svetu, se je moral prepričati, da ni «sod smodnika» samo Balkan, marveč cela Evropa, da, celi svet. Na dveh nasprotnih koncih sveta, v Mehiki in na Kitajskem, je izbruhnila revolucija in drobila staro državno in družbeno ureditev. Otrok je s prav tolikšnim začudenjem kot z zanimanjem bral o daljnih deželah, kjer so se, kakor v cesarski Kitajski, drobile sto in tisočletne družbene ustanove in lomili starodavni predsodki in okovi. Eno izmed najbolj izrazitih in učinkovitih sredstev protesta zatiranih narodov ali zatiranih družbenih plasti je v tistih letih postal atentat. Atentati se niso vršili več samo tam nekje daleč zunaj avstrijskih meja, marveč, kot smo videli pri atentatu na ogrskega ministrskega predsednika Tiszo in na kraljevega komisarja na Hrvatskem Cuvaja, tudi v naši neposredni bližini. Revolucije v svetu in atentati okrog nas so pričali, da povsod, doma in po svetu, nekaj podtalno vre.

Vendar je bil neki atentat sredi balkanske vojne, ki je nas vse, ki smo čutili in trepetali s slovanskim Balkanom, za nekaj dni navdal s pošastno grozo. «Edinost» in drugi časopisi so 19. marca 1913. objavili pod velikanskimi naslovi pretresljivo vest, da je bil v Solunu umorjen stari, nad sedemdesetletni grški kralj Jurij. Prve vesti, ki jih je «Edinost» z vprašajem le omenila, a so jih protislovansko usmerjeni časopisi na široko razbohotili, so govorile, da je bil atentator — Bolgar. Atentator je bil na mestu umora prijet, pri sebi ni imel osebnih izkazil in je na vsa vprašanja molčal. Že so naznanjala poročila, da so izbruhnili v po Grkih zasedenih krajih pokoli Bolgarov (oziroma Makedoncev), ko se je izkazala prvotna vest za neresnično in je preiskava ugotovila, da je bil atentator Grk.

Prav pri tem atentatu na grškega kralja pa se je tudi nam, v vse slovansko naivno zaljubljenim tržaškim in primorskim Slovencem, za trenutek razgrnila zavesa nad tragičnimi spori med balkanskimi zavezniki, ki nam jih je naše časopisje v dobri veri bolj ali manj prikrivalo. Dolgotrajno obleganje Skadra ni postavljalo na trdo preizkušnjo samo črnogorskih in srbskih bojevnikov in obleganih Turkov in Albancev, marveč tudi živce nas, primorskih Slovencev, ki smo dan za dnem v živčni nestrpnosti čakali padca tako dolgo oblegane trdnjave.

Toda naše pravo razočaranje se je začelo šele po padcu Skadra. Kajpada so časopisi, med njimi tudi «Edinost», že prej poročali o dogovoru velesil, po katerem bi moral Skader pripasti prav takrat se porajajoči Albaniji. Vendar nam naša srca niso dala misliti, da bi mogle velesile po padcu trdnjave in po tolikih krvavih žrtvah oblegovalcev svoj sklep tudi izvesti.

Avstrijski vladi je bil vsak povod dobrodošel, ki ji je omogočal vršiti pritisk na Srbijo ali na Črno goro. V bojih med Črnogorci in Albanci je bil, verjetno po nesreči, ubit tudi neki albanski katoliški duhovnik, ki je bil po rodu menda Hrvat. Tu je Avstrija storila vse, da bi Črno goro ponižala. Izsilila je, da je bilo truplo duhovnika prekopano in ponovno pokopano z vojaškimi častmi, ki so jih mrtvemu izkazali črnogorski oddelki.

Po padcu Skadra je Avstrija v sporazumu z Italijo pritisnila na velesile, da so pristopile k blokadi male Crne gore. Časopisi so pisali z velikimi naslovi o avstrijsko-črnogorski krizi in o skorajšnjem «krvavem konfliktu s Črno goro». Na malo kraljevino se je vršil iz vseh evropskih prestolnic nezaslišan pritisk, naj izroči Skader Albancem. Že je pretila oborožena intervencija, ko je kralj Nikita na osebni pisemski pritisk ruskega carja ter italijanskega kralja in kraljice končno odjenjal.

Bilo bi preobširno, če bi tu rekapitulirali, pa tudi če samo v glavnih obrisih, takratno politično in diplomatsko zgodovino okrog nastanka Albanije in okrog vsestranskih intrig, ki so se pletle okrog tega problema, kjer sta predstavljali zlasti Italija in Avstrija vsaka svoj lonček. To naj tu samo omenim: tržaški Slovenci nismo mogli dovolj natanko poznati narodnostnega vprašanja okrog Skadra. Mislim, da smo o tem vprašanju vedeli toliko kot nič. Nas je izguba Skadra za Črno goro bolela in prizadela, kot da bi nam bili izrezali lasten kos mesa iz telesa.

5. maja, ko je grozila splošna vojna v Evropi, se končno Črna gora vda in 14. istega meseca zasedejo vojaški oddelki velesil Skader, v katerem je bil nekaj dni prej izbruhnil obsežen požar. Narodi vse Evrope si globoko oddahnejo. Turčija je bila premagana. blokada okrog Crne gore ukinjena, samostojnost Albanije pod patronanco Avstrije in Italije oklicana in preostalo je samo še, da se balkanski narodi sporazumejo glede medsebojnih mejà ali, kot so ironično pisali slavofobski časopisi, da si zmagovalci med seboj razdelijo «bojni plen».

Pri tej razdelitvi zemlje in, kar je več, živega telesa narodov pa so se naenkrat pokazali mnogi predvideni, nekateri pa tudi nepredvideni cinitelji in raznorodni interesi. Srbija ni bila pripuščena k morju. V vojni je dala velike žrtve, sijajno je kot prva opravila prevzeto nalogo in bistveno pripomogla k zavzetju Drinopolja in drugo nato v bolgarski domovini ležečih krajev. Osvobodila je stari Srbijo in velik del na jugu tega ozemlja ležeče Makedonije. Imela je torej ne samo zgodovinsko, marveč tudi moralno pravico zahtevati del ozemlja, ki ga je sama, brez druge pomoči, osvobodila izpod turškega jarma.

Bolgarija, ki je imela večje turške sile proti sebi, a je bila tudi po številčni moči med zavezniki prva, si je lastila pravico tudi do dela ozemlja, ki sta ga z lastnimi silami osvobodili Srbija in Grčija. Ker pa je bila v teh krajih vojska njihovih osvoboditeljev, je Bolgarija zahtevala, da se njihove čete umaknejo ter prepustijo ozemlje bolgarski vojski. Rusija, ki si je od nekdaj lastila pokroviteljstvo nad balkanskimi narodi, je napenjala vse svoje diplomatske sile, da bi ublažila konflikt in dosegla med sprtimi zavezniki sporazum. Preudarni Pašič se je ponovno sestal z bolgarskim ministrskim predsednikom Gešovom, car je miril in pozival k razsodnosti in že je kazalo, da bo končno prišlo do toliko zaželenega sporazuma, ko je v Sofiji padla vlada in je na mesto treznejšega Gešova stopil na čelo vlade dr. Danev. Car je pozval tedaj vse ministrske predsednike balkanskih držav k sebi, toda preden je do sestanka prišlo, so Bolgari udarili na Srbe in Grke. Romunija je bila medtem mobilizirala in napovedala Bolgariji vojno, ko je prej postavila nekatere ozemeljske zahteve. Ob reki Bregalnici se je vnela med Bolgari in Srbi krvava bratomorna bitka, ki se je po različnih fazah končala s popolno srbsko zmago. Grki so po prvih neuspehih tudi prodrli naprej in tu je čez noč nastopila tudi Turčija in zasedla precejšen del izgubljenega ozemlja z Drinopoljem vred.

(Nadaljevanje sledi)